

NUMĂR SPECIAL »

Pentru prima dată în cei trei ani de existență, „Suplimentul de cultură” dedică aproape tot spațiul subiectelor de actualitate, odată cu deschiderea sezonului cultural de toamnă.

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » EDIȚIA NAȚIONALĂ » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

Din această săptămână, puteți citi în aceeași pagină editorialele scrise de Lucian Dan Teodorovici și Radu Pavel Gheo.

ÎN PAGINA » 2

NR. 146 » 22 – 28 septembrie 2007 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

S-a deschis sezonul de toamnă

CUM S-A VĂZUT FILMUL LUI CRISTIAN MUNGIU LA BUCUREȘTI, IAȘI, TIMIȘOARA ȘI PARIS

La drum cu 432!

În interior, reportaje, relatări, comentarii dedicate următoarelor evenimente:

» Lansarea proiectelor cuprinse în *Spațiul Public București 2007*

» Capitala Culturală Europeană

» Seminarul „Discovery Campus” – Timișoara

» Festivalul Plai – Timișoara

» Festivalul Internațional „George Enescu” – București

» Turneul Teatrului Odeon la Paris

„Suplimentul de cultură” vă prezintă un dosar special dedicat campaniei de lansare a filmului *4 luni, 3 săptămîni și 2 zile*. Pornim de la fastuosul eveniment de pe 13 septembrie, de la Naționalul bucureștean. Rămînem la București pentru premiera adevărată, cea dedicată publicului. Ajungem apoi la Iași și Timișoara. Dăm, la final, o fugă la Paris. Încercăm și puțină

mîhnire: vizionările la care au participat regizorul și echipa sa au fost doar într-o foarte mică măsură destinate publicului larg, fiind confiscate de oficialități: naționale, regionale sau de-a dreptul locale.

CITIȚI DOSARUL DIN » PAGINILE 5-9

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

În numele show-ului

Pînă în 1989, în România, televiziunea a fost totalmente supusă scopurilor partidului unic, fiind doar o unealtă de manipulare și aft. Odată cu revoluția, TVR a încercat firav să iasă din această zonă, a manipulării grosolane, trecînd la una de alt tip, mai subtilă și, pe alocuri, mai eficientă. Evoluția nu a dus însă la o modificare de fond: televiziunea rămînea, în cele din urmă, tot un instrument. Nici măcar apariția ProTV-ului, urmată de intrarea pe o piață concurențială a altor televiziuni, nu a schimbat prea mult din fondul problemei, toate aceste instituții fiind nevoite, în primii ani, să se subordoneze politicului, chiar dacă din rațiuni diferite.

În ultimii doi-trei ani însă, senzația tot mai accentuată este că raporturile tind nu să se normalizeze, dar chiar să se inverseze. Numărul imens al televiziunilor cu acoperire națională a provocat o concurență acerbă și o nevoie tot mai mare de vedete care să atragă publicul. Zona showbiz-ului s-a dovedit în scurt timp prea săracă pentru a acoperi plaja ocupată de televiziuni; felia uriașă de telespectatori pe care o oferă sportul, în special fotbalul, s-a împărțit între câteva asemenea instituții media, majoritatea celorlalte rămînd astfel descoperite. Singura zonă necontrolată de contracte ferme și, în același timp, foarte atrăgătoare pentru publicul larg a devenit politica. Și nu a trecut mult timp pînă cînd televiziunile s-a descoperit potențialul imens și să mărșeze pe această zonă de interes.

Observ, în ultima vreme, că tot mai multe televiziuni și-au „însușit” anumiți politicieni, promovîndu-i cu asiduitate. Sigur că, de fiecare dată, putem să bănuim în spatele apariției unor anumiți oameni politici pe sticlă diverse interese și influențe. Dar, dincolo de asta, mai există și altceva: factorul „audiență”. Televiziunile încep să-și selecteze politicienii în conformitate cu publicul-țintă pe care îl au. Sînt convins că ați observat prezența constantă a unor politicieni pe anumite posturi de televiziune, nu și pe altele. Lăsînd la o parte teoriile conspiraționiste, rămîne totuși la îndemîna oricui un exercițiu comparativ: faceți legătura între tipul de politician cu aparițiile cele mai dese la o televiziune și genul de programe incluse în grila acelei televiziuni. Și veți observa că, de cele mai multe ori, politicienii invitați sînt compatibili cu publicul vizat de postul respectiv. Veți vedea că un Cristian Bourdeau, de exemplu, deși reprezintă un partid minuscul și neparlamentar, se potrivește unui post care promovează un anume tip de sobrietate acidă, de

» **Sînt convins că ați observat prezența constantă a unor politicieni pe anumite posturi de televiziune, nu și pe altele. Lăsînd la o parte teoriile conspiraționiste, rămîne totuși la îndemîna oricui un exercițiu comparativ: faceți legătura între tipul de politician cu aparițiile cele mai dese la o televiziune și genul de programe incluse în grila acelei televiziuni.**

Și totuși, îngrijorarea nu decît vine. Dacă ne gîndim la vedetele absolute, care acoperă nevoile mai tuturor posturilor de televiziune, cum ar fi nelipsitul Gigi Becali, politician de mică anvergură, dar

showman de primă mînă, deschidem deja o altă perspectivă. Anume aceea în care televiziunile nu numai că se folosesc de anumiți politicieni pentru audiență, dar chiar au început să creeze monștri vizuali, pe care îi vîră, de fapt, la masa mare a politicii naționale. Dacă amintitul Gigi Becali este exclusiv o creație a televiziunilor, probabil prima de acest gen în istoria audiovizualului autohton, nu putem ignora faptul că aceiași instituții par a lucra asiduă, pe modelul deja patentat, la crearea unui politician-universal, care să le folosească în același scop. Și, mai ales, nu putem ignora faptul că tot mai mulți oameni politici, sesizînd modelul, au început să i se supună. Nu cred că în toată istoria televiziunilor din România s-au aruncat pe posturi măcar jumătate din, nu mă feresc să le numesc astfel, dejecțiile verbale lansate în ultimii doi-trei ani. Chiar și politicienii de la care nu ne-am fi așteptat nicînd au trecut, treptat, peste limitele de limbaj autoimpuse, coborînd la cearta de mahala, aruncînd epitețe colorate și fiind conștienți că ele, interesînd din plin televiziunile, interesează și publicul larg.

Deși se află deocamdată la începuturile unei „vîrste de aur”, televiziunile par a fi pe drumul potrivit pentru a realiza mutația de fond: aceea de a nu mai fi instrument în mîinile politicienilor, ci de a-i transforma pe politicieni în instrumente ale lor. Asemenea unor patroni de circ care, mîmind

vedete pentru a atrage spectatori sub corturile lor, devin, pe zi ce trece, tot mai stăpîni pe destinul respectivilor angajați și, pas cu pas, preiau controlul asupra lor, pînă la a-i putea obliga să facă exact numerele de circ de care au nevoie.

Mai trist este că mulți dintre noi, o știu din numeroase discuții particulare, dar o dovedesc și audiențele tv, se bucură de acest spectacol. Îl aplaudă. Și nu se înfricoșează defel la gîndul că, dacă lucrurile vor continua astfel, într-un viitor nu tocmai îndepărtat, televiziunile vor conduce de fapt țara, punîndu-ne sub un cort uriaș și reducîndu-ne la condiția de aplaudaci.

ROMÂNII E DEȘTEPȚI

Patriarhul Televiziunii Române

Televiziunea Română are un nou patriarh.

Așa mi s-a dat de înțeles în seara meciului amical de fotbal dintre România și Germania de la Köln. În pauza meciului, TVR a transmis un scurt grupaj de știri, care a început exact cu această propoziție: „Avem un nou patriarh”.

În prima clipă am rămas buimăcit. Eu știu că Televiziunea Română urma să se potcovească exact în ziua aceea cu un nou președinte, un om numit pe considerente politice la conducerea consiliului de administrație – ceea ce nu e tocmai cușer, dar e ceva cu care ne-am obișnuit. Dar patriarh! Nici nu știam că au angajați cu funcții atît de înalte... Deși, ca simplu plătitor de abonament TV obligatoriu, mă întreb ce nevoie au de un patriarh pe statul de plată al televiziunii. Sînt drații din TVR chiar atît de puternici,

majoritatea sînt ortodocși convertiți, așadar o astfel de știre le-ar putea stîrni unele amintiri.) În fine, nu au un nou patriarh nici ortodocșii de rit vechi, așa-zii „stilști”, pe care, de altfel, clericii ortodocși majoritari nici nu pot să-i vadă în ochi, și nici ateii sau li-ber-cugetătorii nu au patriarh – nici nou, nici vechi.

» **Probabil că am exagerat puțin. Doar știu foarte bine că în România religiozitatea e mai mult o atitudine de fațadă, un mijloc de cucerire a capitalului politic.**

Îmi cer totuși scuze față de drăguțica prezentatoare TVR, care n-are nici o vină: altcineva trebuie să-i fi redactat știrea. Ea doar a dat-o pe gornită. „Avem un nou patriarh.” Păi, dacă, accidental, nu e vorba de patriarhul TVR, mă întreb și eu

în ce fel de stat trăiesc. Cred că s-ar fi înțeles oricînd, mai ales dacă ar fi urmărit „Teledinutul” de la ora 19.00, emisiunea informativă principală a televiziunii publice. În ziua aceea a Marii Alegeri l-am urmărit mai întîi cu uimire, apoi cu amuzament, iar în cele din urmă cu o ușoară groază. Din cele aproximativ 45 de minute de informații, 35 (treizeci și cinci – nu exagerez!) au fost dedicate importanțului eveniment al alegerii patriarhului Bisericii Ortodoxe Române. Adică al unuia din bisericile existente în România – cea mai puternică, dar totuși o biserică, o confesiune religioasă, într-un stat laic, la o televiziune laică. Treizeci și cinci de minute am auzit opinii nazalizate bizantine ale unor teologi, istorici și analiști bisericești sau cum le-o mai zice.

Chiar trăiesc într-un stat laic? Așa credeam. Dar treizeci și cinci de minute treceau, unul după altul, sugerîndu-mi fiecare să nu mai fiu așa de sigur într-un final triumfal au apărut și noul ales, împreună cu un mitropolit oarecare. Nu contează numele, ci senzația: cînd i-am văzut unul lîngă altul, pregătiți de o declarație publică și în striele lor negre, atît de asemănătoare cu cele ale ayatollahilor sau imamilor încrunțați din statele fundamentaliste musulmane, am tresărit și-am sărit un pic înapoi.

Probabil că am exagerat puțin. Doar știu foarte bine că în România religiozitatea e mai mult o atitudine de fațadă, un mijloc de cucerire a capitalului politic și, într-o oarecare măsură, chiar o modă. Asta de fapt e trist. Creștinismul înseamnă mult prea mult pentru cultura europeană în general și pentru România în particular ca să îl demonetizăm prin supraexpunere.

Am spus creștinismul, nu ortodoxia – fiindcă România nu e o țară eminentment ortodoxă. Și nici televiziunea publică nu e o Al-Jazeera în variantă creștină. Prefer să cred că de vină sînt lipsa notorie de imaginație a redactorilor TVR și obsesia recuperatorie a acestora (în ideea că tot ce era interzis în anii comunismului e obligatoriu astăzi). Sau că Televiziunea Română are într-adevăr un patriarh.

Performance-ul gândit de Dan Perjovschi a beneficiat de toate ingredientele spațiului public: artiști, presă, gură-cască și cerșetori

Spațiul Publiknorr

Sîmbătă, 15 septembrie, în România a început școala, și la București explicarea pe înțelesul românilor a instituțiilor românești. Tot o formă de școală, dar fără profesori și sediu. O școală în mișcare. Să rezumăm ideea: în cadrul proiectului *Spațiul Public București*, artistul Daniel Knorr a translatat cele mai respectate patru instituții românești în niște tramvaie.

Constantin Vică

De sîmbătă, patru tramvaie sînt Biserica Ortodoxă Română, Armata Română, Poliția Română și Crucea Roșie. Tramvaie care merg prin oraș pe traseele clasice, opresc în fiecare stație. Tramvaie goale care vor geme de călători, într-un oraș căzut sub asaltul reconstrucției. Forme goale ca și instituțiile, forme care respectă câteva reguli (ale fizicii sau de circulație), dar care fără bieții cetățeni nu își găsesc rostul. Tramvaiele fac trasee, la fel și instituțiile. Analogiile ar putea continua, cred că Knorr nici nu a insistat atît de mult pe această relație. Ci mai degrabă pe surpriza călătorului: să te ducă Poliția acasă cu numai 1,1 lei? Sau să faci Armata între două stații, timp în care citești ziarul?

Pe la opt seara, sîmbătă, am urcat în tramvaiul BOR. Un aer un pic schimbat, nu mirosea a biserică spășită. Daniel Knorr a ținut o mică predică la plecare, nu a trebuit să ne facem cruce, iar șeful de la RATB (antologic pentru întrebarea: „cine e șeful aici la acțiune?” aruncată lui Knorr) a dat drumul la tramvai. Îl urma strîns Armata Română. Ce se vedea de pe geamul mașinării prinsă în acest *trip artă politică gen*? La început, niște tipi aflați între Gara de Nord și Basarab s-au uitat suspect, apoi pe colț la gura de metrou cîțiva rockeri tineri ne-au arătat celebrul deget în sus, ca apogeul să-l atingă o nuntă proaspăt ieșită dintr-o biserică statică. Oamenii nu pricepeau ce e cu superoferta asta de tramvai care să-i țină cu gîndul tot la cele sfînte, cînd ei au de băgat manele și fripturi.

Knorr a intuit bine cît de goale sînt aceste instituții, niște cutii numai bune de

pus pe roți și plimbat prin lume. Noile „instituții” (da, e corect așa) măcar sînt simpatice, curate și costă foarte puțin. Te duc acasă, la muncă, chiar au grijă și veghează fără a supraveghea. O altă virtute a proiectului knorrian este înțelesul clar pe care îl alocă spațiului public: zona comună a tuturor indivizilor unei lumi/societăți, spațiul lor de întîlnire și de negociere, acolo unde se depersonalizează ideile fără a atomiza indivizii. Spațiul unde obiectivitatea trebuie atinsă, iar acelea sînt regulile după care construim o lume politică. Cum regulile la noi încă exclud sau discriminează, tramvaiele nu fac decît să repopularizeze acest cadru destul de

fragil al României. Și tot proiectul se continuă în *Cartea de artist*, o carte-obiect specială, în care Knorr a documentat și arhivat spațiul public, accentul picînd acum pe spațiu. O carte ca un vechi ierbar, în care artistul a presat obiecte găsite în zonele comune, publice, ale orașului. O altă funcție a acestei zone comune e tocmai curățirea noastră, filtrul care oprește infestarea prostului din față. Cînd mi-au picat obiectele din carte pe jos, m-am șocat. Era o altă față a mea, a vecinului și a lui Traian Bănescu. Aia nașpa, care trebuie lăsată în stradă. Sau nu. Oricum, thanks Knorr, ești cel mai tare concentrat din Spațiul Public.

Daniel Knorr ține un discurs grăbit în tramvai pentru că linia lui 42 nu poate fi ocupată prea mult timp nici măcar de arta contemporană

CARTEA DE AUTOR – CEA MAI REUȘITĂ REPREZENTARE A PROIECTULUI

Proiectul *Spațiul Public București* este obligat să facă și munca de îndosierare a poveștilor derulate pe această platformă. Pentru acest pas a ales, surprinzător, un format „clasic”: cartea. Nu este vorba de cărți propriu-zise, ci de formate care reiau structura fizică a cărții. O opțiune interesantă, cît timp un singur nod al rețelei formate e propriu-zis text: piesele Nicolettei Esinencu, și nici acolo nu vorbim doar de text, dimpotrivă. Apărută la Editura IDEA din Cluj, seria de „cărți de artist” conține 7 obiecte, din care pînă astăzi șase au fost deja publicate.

Grupul H.arta a inventat cea mai democratică agendă pe care nu o voi utiliza vreodată. Ar fi păcat să-mi notez porcării lîngă ceea ce se consideră a fi dată importantă din istoria recentă au ba a României: cum TAROM și-a luat prima amendă pentru discriminare din Ro, cum evreii au fost deportați, cum țiganii au parte numai de probleme și cum femeile au fost întotdeauna discriminate aici. Ca lecție alternativă de istorie, agenda asta ar trebui să ajungă deopotrivă la elevi și la Președinție. Rezultatele s-ar vedea în timp.

Mircea Cantor a făcut o carte cu poze și ceva text. Textul (fragmente de interviu) repetă obsesiv că oieritul va dispărea din Ro. În paralele, cartea e ilustrată cu screenshoturi din filmul proiectat la ICR, *Tăcerea mieilor*.

Dan Perjovschi și-a strîns o parte din noile desene, deci o parte din noile probleme, în cartea *Postmodern Ex-Communist*. Să nu uităm: *Art is free. 8 euros entrance*.

Filmul Anettei Mona Chișă și al Luciei Tkáčová, *Dialectics of Subjection #4*, s-a ascuns între copertele unei cărți. DVD-ul nu merge citit cu ochelarii, încercați cu laserul sau cu ce aveți prin casă. Oricum merită.

Daniel Knorr s-a întors în anii '80 și în loc să pună la ierbar celebrele flori de colț și alte stupidenii naturale, a preferat o căutare ușoară prin industrialul oraș pentru colecția de toamnă-iarnă a obiectelor publice. În ediții unice, *Cartea de autor* e probabil cea mai reușită reprezentare a proiectului. Cum au observat și alții, mizeria rămîne prin presare pe foaie, iar obiectele se salvează.

Singura carte cu text, așa cum știm de la școală că trebuie să fie, e *A(II) Rh+* a Nicolettei Esinencu, celebră în Ro pentru scandalul cu *Fuck You, EU.RO.PA!* Mie mi-au plăcut mai mult celelalte texte. Încercați *Dromomania*, spală bine părțile rușinoase ale minții.

DISCOVERY CAMPUS LA TIMIȘOARA

Documentariștii își cer dreptul de a colabora cu TVR

Pentru prima dată organizată în România, cea mai importantă întâlnire a industriei mondiale de televiziune legată de producția de film documentar, Discovery Campus, își anunța misiunea la Timișoara încă din prima jumătate a lunii iunie.

Ciprian Marinescu

„Inițial, evenimentul urma să se petreacă în Danemarca, însă a fost aleasă România, tocmai pentru că e o țară nou intrată în familia UE. Vor fi peste 200 de delegați, reprezentanți ai unor posturi de televiziune de vîrf, vom aduce la Timișoara importante filme documentare, vom susține workshop-uri”, promitea, pe atunci, fără a se decide, coordonatorul local al proiectului, regizorul Florin Iepan, în numele Asociației DocuMENTOR, fondată de el, alături de Alexandru Solomon, ei înșiși absolvenți ai Discovery Campus Masterschool. Donata von Perfall, directoarea Discovery Campus, a explicat, tot atunci, că organizează întâlnirile internaționale cu scopul de a promova marile televiziuni și de a tatonaa terenul în vederea realizării de coproducții. Mult mai aproape în timp, cu câteva zile înainte de evenimentul

propriu-zis – desfășurat în zilele de 14, 15 și 16 septembrie –, Florin Iepan, Donata von Perfall și Jörg Christopher, șeful Sesiunii Tematice Discovery Campus, au reconfirmat prezența delegaților, între alții, ai brandurilor Discovery Channel, Sundance Institute, Channel 4, ARTE, ZDF, ORF, HBO, ca și tema seminarilor de anul acesta: „Spre Est, la intersecția coproducțiilor internaționale”. Interesant – nu? – în chiar... vestul patriei. „Trebuie să avem evenimente de media în Timișoara, nu manifestări cu iz rural”, a susținut Florin Iepan, arătându-se curios – pentru a readece în atenție, la întâlnirea cu presa, discuția despre sărăcia în care este menținut filmul documentar în România – cum fac invitații „săi” ca să obțină finanțări, în țara lor, pentru propriile lor producții: „...because in Romania, the shit is over the building”.

Florin Iepan așteaptă mulțumiri de la Adrian Cioroianu

Întîlnirile, viziunile, discuțiile Discovery Campus s-au desfășurat în Aula Magna a Universității de Vest, mai puțin proiectia noului film al lui Iepan, *Lugosi: The Fallen Vampire* – despre maghiarul de origine bănățeană care l-a interpretat pe Dracula –, care a avut loc în sala Naționalului timișorean și care a fost urmată, în acord cu esența filmului și copind dictonul ediției Discovery, de *Go Garlic – on the Crossroad of South-East European Cuisine*, nimic altceva decît petrecerea oficială a Campusului. Desigur că, într-un loc, ca și în altul,

s-au stabilit contacte, relații, cu atât mai mult cu cît DC a reunit „oamenii care iau decizii” – între alții, Pepe Danquart, care a primit premiul Oscar în 1994 pentru scurtmetrajul *Short Black*, Hamish Mykura prezentînd politica lui Channel 4 alipită controversei strîmte de documentarul *Diana: The Witness in the Tunnel*, Cara Mertes de la Sundance Institute ș.a.m.d. „E încă prematur să spunem ce am reușit să realizăm în aceste zile. Am remarcat totuși că în România există o tradiție în realizarea filmelor documentare și vom reveni, cu siguranță, aici”, ne-a spus, la finele programului Discovery Campus, Donata von Perfall, iluminînd una din afirmațiile ulterioare ale lui Florin Iepan: „Aștept mulțumiri din partea ministrului de Externe pentru acest eveniment, care îmbunătățește imaginea României”.

În orașul Revoluției începe scandalul

La finele evenimentului DC Timișoara, în vreme ce, în afara Aulei Magna, invitații schimbau ultimele cărți de vizită, dezbateră finală, din interior, a coagulat, cu luare de atitudine, interesele documentariștilor români în jurul unei inflamații mai vechi. Voci congruente susțineau că „o televiziune publică care nu lucrează decît cu oameni din interior nu este o televiziune publică”, că „este o dezinformare că producțiile acestea sînt cele mai ieftine”, cîtă vreme se face abstracție de plata contabilei angajate, a șoferului de care instituția dispune, a întregului angrenaj care mișcă sistemul, că „de 30 de ani se tot fac

MASTERSCHOOL ȘI CONFERINȚE

Organizație nonprofit înregistrată în München, Germania, în 1998, Discovery Campus este susținută și finanțată de programul MEDIA Plus al Uniunii Europene și de alte foruri. Ofertele Discovery Campus se referă, o dată, la Școala de Masterat DC, apoi la Simpozionul Public DC.

Prima reprezintă un curs destinat unui grup restrîns de regizori, producători și editori, care au propuneri de filme documentare și vor să lucreze cu specialiști din sectorul internațional al audio-vizualului. Masterschool-ul este împărțit în patru workshop-uri de cîte o săptămînă, organizate pe parcursul a zece luni.

Simpoziunile publice Discovery Campus, așa-numitele Sesiuni Deschise de Trening, sînt conferințe organizate pe durata unui weekend. În acest an, a III-a Sesiune Deschisă de Training a Discovery Campus s-a desfășurat la Timișoara, în parteneriat cu DocuMENTOR, Asociația Producătorilor și Autorilor de Film Documentar din România.

angajări în această televiziune și nimeni nu este dat afară” și că „astfel, este sprijinită inclusiv mediocritatea”.

Florin Iepan a comentat mai pe larg, (și) ulterior, necesitatea unei luări de poziție: „Senzatia mea e că, după încheierea programului Discovery Campus, a avut loc, practic, prima întâlnire a documentariștilor români. 30-40 de producători și realizatori de filme au hotărât să lupte pentru dreptul de a colabora cu postul public de televiziune, care dă semne că ar vrea să închidă relația cu producătorii independenți și să se axeze pe producțiile in-house. Am adresat, zilele acestea, o scrisoare deschisă atît televiziunii publice, cît și CNC-ului și Parlamentului, în care exprimăm că, în momentul de față, televiziunea publică nu mai respectă legislația europeană ca un cuantum din programe

să fie realizat de producătorii independenți, că România se abține astfel de la realizarea unor (co)producții importante și că filmul documentar poate fi performant și poate îmbunătăți performanța televiziunii publice în sine. Întîlnirea de la Timișoara a fost prima afirmare a oamenilor care nu s-au referit la problemele generale ale cinematografiei din România, ci la relansarea acestui gen – cu, firește, mai mulți bani de la CNC”. Iepan ne-a mărturisit că scrisoarea poartă antetul Asociației DocuMENTOR, care are, în acest sens, sprijinul Centrului pentru Jurnalism Independent și al Agenției pentru Monitorizarea Presei. Citeva dintre numele nucleului protestatar sînt, alături de Florin Iepan, Alexandru Solomon, Adina Brădeanu, Răzvan Georgescu, Anca Damian.

PUBLICITATE

CITIȚI SĂPTĂMÎNA
VIITOARE ÎN REVISTAOBSERVATOR
CULTURAL

- » Florin Irimia scrie despre romanul *Povestirea cameristei*, de Margaret Atwood, apărut la editura Leda.
- » **Veneția 64: Mostra Internazionale di Arte Cinematografica.** Dana Enulescu relatează de la ultima ediție a celui mai vechi festival de filme din lume și pune în discuție atît filmele din concurs cît și culisele unuia dintre cele mai importante evenimente cinematografice ale anului.
- » Supliment: **Festivalul european de poezie Sibiu 2007.** Pe parcursul a 4 zile, lecturile publice și discuțiile vor încerca să pună în lumină faptul că, dincolo de diferențele specifice și de multitudinea idiomurilor scrise și vorbite, există un spațiu mental comun poeziei europene și că poezia europeană este conștientă de sine, de tradițiile comune, în ciuda tuturor opreliștilor ideologice și a separației politice care au divizat continentul vreme de cinci decenii.

La drum cu 432!

„Suplimentul de cultură” vă prezintă un dosar special dedicat campaniei de lansare a filmului *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile*.

Pornim de la fastuosul eveniment de pe 13 septembrie, de la Naționalul bucureștean, din care televiziunile au reținut fix două „sincroane”: unul cu Băescu, celălalt cu Tăriceanu. Rămănim la București pentru premiera adevărată, cea dedicată publicului, nu invitaților sponsorilor. Ajungem la Iași, unde ziarele au vorbit despre eveniment ca despre un real succes, iar o agenție de știri l-a numit „auster” pentru că nu s-au văzut nicaieri cei 50.000 de lei „dedicați” de municipalitate. O zi mai târziu, la Timișoara, publicul de pe Bega are ocazia să vadă, pentru prima dată probabil, primul film autohton ce a scăpat de piratare (pînă acum) – o vizionare ce s-a sfîrșit în aplauze, dar nu furtunoase, „căci nu-i șade-n obicei bănățeanului”, vorba lui Ciprian Marinescu. Constantin Vică a tras o fugă și pînă la Paris – el ne vorbește despre reacția spectatorilor de acolo.

De ce am preferat mai degrabă un demers jurnalistic decît unul critic? Ajungem să vedem 4,3,2 la o distanță relativ mare de confrății noștri europeni. Cristian Mungiu recunoaște că pariul cel mare e cel cu publicul de la noi, care, s-a constatat, a ajuns să aibă oroare de producțiile autohtone (cum și de ce se tot explică de ani buni). Trăgînd linie după lectura reportajelor realizate de colegii noștri,

constatăm două lucruri. **Primul:** vizionările la care au participat regizorul și echipa sa au fost doar într-o foarte mică măsură destinate publicului larg, fiind confiscate de oficialități naționale, regionale sau de-a dreptul locale. Exemplul cel mai bun constă în ceremonia de la Teatrul Național din București, unde s-au strîns la grămadă politicieni, oameni de cultură, șeful statului și premierul, cîntăreți de „muzică ușoară” din Epoca de Aur. Unii s-au întrebat dacă soluția întrevăzută pentru revigorarea cinema-ului de la noi ar fi să băgăm film la teatru. La Iași au fost puse în vânzare ceva mai puțin de 200 de bilete la spectacolul de gală, sala cinematografului Victoria avînd o capacitate de 902 locuri.

Al doilea: vestea că 4,3,2 a făcut deja 10.000 de spectatori în primul weekend este extraordinară. Rămîne de văzut cîtî spectatori va aduna următorul film românesc intrat în exploatare, eventual nepremiat la Cannes.

**Un dosar realizat
de Anca Baraboi și
George Onofrei**

În caravană

Caravana cinematografică *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile* a pornit, duminică, 16 septembrie, către prima destinație, orașul Tulcea. Caravana va ajunge la Satu Mare, în Banat, la Călărași și se va termina la Constanța, după un turneu de 31 de zile. Sînt acoperite 15 orașe în care nu mai există cinematografe sau în care condițiile de vizionare sînt foarte proaste.

Mediafax: Mungiu a fost primit modest la Iași

Regizorul Cristian Mungiu a avut parte de o primire austeră din partea Primăriei Iași, deși a fost proclamat „cetățean de onoare” al orașului și s-au alocat 50.000 de lei de la bugetul local pentru a fi sărbătorit după ce filmul său *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile* a fost premiat la Cannes. Mungiu, însoțit de echipa sa, a ajuns la amiază pe aeroportul din localitate, însă nu a fost așteptat de nici unul dintre șefii Primăriei Iași, transmite corresponsentul MEDIAFAX. La capitolul „transport”, o altă surpriză: un microbuz galben, pus la dispoziție cu „generozitate” de regia locală de transport în comun. Cristi Mungiu a preferat Skoda unui prieten, însă cei din echipa sa nu au avut de ales și s-au așezat cuminți în microbuz. Ei s-au deplasat la Primărie, unde au fost întîmpinați de primarul Gheorghe Nichita și au susținut o conferință de presă.

Lansarea de la TNB: n-au lipsit nici președintele, nici Marian Nistor

Lansarea în apele românești a primului Palme d'Or pentru lungmetraj a fost un eveniment monden la care toată lumea bună a încercat să intre, invitațiile fiind distribuite parcimonios.

Pagină realizată de Iulia Blaga

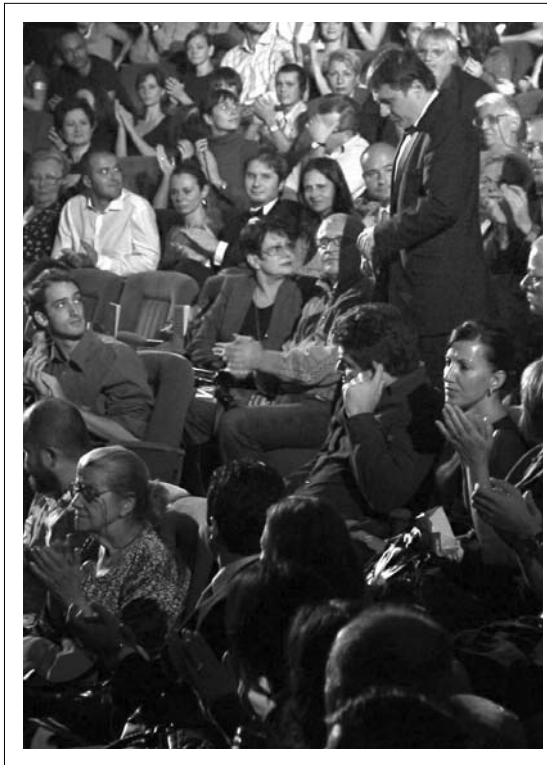
Am impresia că în loje n-a stat nimeni. Președintele Traian Băsescu, venit cu soția, a stat în sală, alături de Cristian Mungiu. La fel și primul-ministru Călin Popescu-Tăriceanu, însoțit și el de soție. Ce m-a amuzat a fost că, la final, lumea

s-a ridicat să aplaude numai după ce s-a ridicat președintele, ca un rege a cărui satisfacție devine satisfacția întregii curți.

Echipa filmului a fost totuși ovaționată zece minute în picioare, iar aplauzele au început imediat cum s-a terminat filmul. (Nu pot uita proiecția de la Sibiu, din cadrul TIFF-ului, cînd oamenii au rămas muți vreo 10-15 secunde, aplauzele crescînd apoi în intensitate pe măsură ce se îndepărta șocul finalului.) De emoție, Anamaria Marinca era acum pe punctul de a izbucni în lacrimi. Laura Vasilii se ținea mai tare. Cristian Mungiu ne-a spus că și el e emoționat, dar în alt fel decît la Cannes. De aceea a mulțumit mai ales echipei și în special actorilor, pe care i-a aplaudat alături de noi.

Filmul fusese prezentat de trei persoane. Ion Caramitru, în calitate de gazdă, a fost primul care a avut „privilegiul, onoarea și emoția de a prezenta unul

dintre cele mai importante evenimente culturale de pînă acum”. Pe urmă, Eugen Șerbănescu, președintele Centrului Național al Cinematografiei, a zis și el două vorbe, iar finalul prezentării i-a aparținut lui Horia-Roman Patapievici, care a vorbit frumos, plecînd de la ideea că *4 luni, 3 săptămîni și 2 zile* e „un film profund etc”. „De la vorbe, mici minciuni, echivocuri se dezvoltă faptele la care unii reacționează. Povara se așază pe umerii celor care pot să le asume.” Filmul „e despre noi toți”, a mai spus Horia-Roman Patapievici, după ce evocase înainte și parabola cu luna și nebunul care se uită la deget, oferindu-ne o cheie de lectură a filmului pe care îl comparase cu un joc de biliard. Că filmul e despre noi toți și pentru noi toți am văzut și în sală. Adică și pentru Mircea Dinescu, Andreea Raicu, Marius Tucă, Ioan T. Morar, Cătălin Dezbrăcatu' (care era în misiune), Corneliu Porumboiu, Ruxandra Zenide, și chiar și pentru Marian Nistor, care, cu o bandă neagră cu paiete și o cruce imensă peste sacoul vișiniu, ne-a aruncat instantaneu în perioada despre care tratează filmul. Comunismul nu e altfel de departe cum am crede.

PUBLICITATE

Radio România Muzical
Clasic, jazz & more

Din 1 octombrie, SPECIAL PENTRU TINE

CD MAN - BERTI BARBERA

Îl cunoști de la televizor sau din concertele sale.
Nu-i cunoști însă impresionanta
colecție de CD-uri.
Muzică de cea mai bună calitate,
într-o prezentare altfel.

Berti Barbera la Radio România Muzical
Sâmbăta și duminică
16, 10-18, 00

Un film „plictisitor” despre lucruri profunde

Attea s-au spus despre filmul lui Cristian Mungiu, 4 luni, 3 săptămîni și 2 zile, attea texte am citit și am scris încît nu știu ce aș mai putea spune în plus. Dar am să încep cu un lucru pe care nu-l înțeleg și care m-a enervat (sau mă așteptam?).

În ziarul „7 plus” am citit o așa-zisă cronică a filmului de o răutate și o îngustime provocate, probabil, de frustrare și de dorința expresă de originalitate. Textul se intitulă „O plictiseală premiată cu Palme d'Or”, iar în el găsești toate stereotipurile mioritice la care te puteai aștepta: că autoarea textului s-a bucurat enorm cînd filmul a fost premiat la Cannes, dar că pe urmă a descoperit ce mare fis este: „mizerabilismul comunist e la cote paroxistice”, sunetul e „absolut infect”, povestea e banală (urmează re-latarea ironică a evenimentelor), personajele „trăncănesc”, au „discuții interminabile”, Mungiu a luat Palme d'Or-ul datorită „curiozității bolnave a occidentalilor de a contempla atrocitățile pînă nu demult secrete ale comunismului”. Un singur lucru bun – actorii (de parcă n-ar fi și meritul regizorului).

Am citit cronici franceze, de pildă, nu excepționale în sensul aprecierii filmului ca excepțional (deși n-am citit nici o cronică negativă), dar excepțional de bine scrise de către niște oameni care n-au trăit comunismul și n-aveau nici un reper afectiv față de poveste. La noi

nu cred că e vorba numai de răutatea și de invidia mioritice, ci și de neprecipere. Avea dreptate Cristian Mungiu cînd spunea că în alte țări răspunde două ore și jumătate numai la întrebările referitoare strict la film, pe cînd la noi jurnaliștii – care, mulți, nu sînt de specialitate – sînt interesați de probleme colaterale – cum e cu caravana, cum e cu lansarea, ce firmă vine cu proiectorul etc. Doar aici cred că te așteaptă ai tăi să ai un succes ca să-ți sară la beregată, cum s-a întimplat și cu acea persoană care imediat după Palme d'Or (și nu înainte) a strigat „plagiat”, de parcă numai scenariul său avea voie să vorbească despre un avort în perioada comunistă.

Nu e un film valoros pentru că a luat Palme d'Or-ul

Reacțiile de acest gen te fac, pe bună dreptate, să te întrebi dacă ne merităm oamenii talentați – nu spun pe cei care iau premii în numele României. 4,3,2 nu e un film valoros pentru că a luat Palme d'Or-ul. Nu cel mai important premiu de film din lume îl face ceea ce e: o peliculă pe cit de discretă, pe atît de dură despre ce face comunismul din oameni. Reacțiile de care vorbeam mai sus nu fac pînă la urmă decît să confirme una dintre ideile filmului. 4,3,2 nu e un

film despre un caz de avort, nu e pro și nu e contra avortului, în ultimă instanță nu e nici o cronică a ororilor din vremea comunismului. Deși realizat post-factum, sub aparența unei cronici de epocă (foarte uscate), 4,3,2 este privirea din viitor aruncată în timp, înregistrînd efectele ce vor fi venite. Semnele sădite în acele vremuri dau monștri pe loc – așa cum e domnul Bebe (unul dintre cele mai odioase personaje din filmul românesc) sau cum e Găbița, care îi manevrează pe ceilalți după bunul plac, conștient sau nu, în ciuda fragilității sale asumate –, însă produc și monștri pentru mai târziu.

Cristian Mungiu se ocupă în „plictisitorul” său film de lucruri foarte profunde care rod vîna morală și a celor care n-au trăit comunismul. Similar traumelor transmise de supraviețuitorii Holocaustului copiilor lor, chiar dacă nu le-au povestit niciodată prin ce au trecut, venimul transmis de comunism îl perpetuăm și noi.

Comunismul nu ne-a făcut doar mai nespălați, mai brutali și mai individualiști, ne-a adus mult mai mult rău, înoculîndu-ne simțul amoralității, al lipsei de responsabilitate pentru propriile acțiuni, al lipsei de orice fel de sentimente față de aproapele nostru. Reacțiile de respingere categorică a filmului e posibil să confirme ideile de pe ecran.

4 luni, 3 săptămîni și 2 zile – de Cristian Mungiu.
Cu Anamaria Marinca, Laura Vasilii, Vlad Ivanov,
Luminița Gheorghiu, Ion Sapdaru, Eugenia
Bosînceanu, Teo Corban, Adi Caraleanu.

Suplimentul
de CULTURĂ
DILEMAVECHE
OBSERVATOR
CULTURAL
SAPTESERI
AFLĂȘ DE CULTURĂ

97,6 și 104,8 FM
on line muzical.srr.ro
satelit

Radio România Muzical
Clasic, Jazz & more

LANSARE LA IAȘI

Mungiu a redat bunul-simț spectatorului

O peliculă așteptată ca o speranță confirmată, pe care nu-ți vine s-o critici pentru că alții mai mari ca tine n-au făcut-o, dar pe care nici n-o poți numi un film frumos. Nu poți să lauzi măiestria cameramanilor, poate că nici actorii n-au fost mai buni decât în viața reală. Cert este că premiera filmului *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile* i-a făcut pe ieșeni curioși și le-a servit o felie groasă de comunism cu care mulți s-au înecat. După vizionare, o doamnă l-a rugat pe regizor „să vină cu filme mai romantice”.

Andreea Archip

Încă de la ora șase după amiază, puțini norocoși care au avut bilet au așteptat actorii ca să le ceară autografe și i-au lăsat pe edili să intre, care au zâmbit la poze ca la o realizare a lor. Regizorul Cristian Mungiu a strâns mîini, a schimbat politeturi, s-a îmbrăcat cu același smoking cu papion negru pentru decernarea unui premiu, mai mare decât cel de la Cannes. Cinematograful Victoria și-a primit oamenii în aceeași sală, dar în haine de sărbătoare, nu le-a mai dat ocazia să se

certe de la loc și nici pungile cu popcorn n-au mai avut succes. S-au așezat cuminiți, fără să-și șifoneze bluzele din mătase și costumele călcate la dungă.

În primele rînduri s-au așezat regulamentele primarului Nichita, prefectul Păduraru, președintele Cutărică, domnul profesor Nuștiucare și un funcționar din primărie care era nemulțumit că are stomacul gol. Fostul primar Simirad s-a simțit generos să mai ofere bilete celor care stăteau în picioare. Nu s-a ridicat tonul și nu s-au făcut remarci nepotrivite, nu le dădea voie ținuta. Filmul lui

Mungiu a redat notorietatea cinematografului și spectatorilor bunul-simț.

Despre Iași, făcut în capitală

Pentru că era nevoie pentru orgoliul tuturor să-l simtă pe regizorul Mungiu deal lor și premiul luat de pelicula sa al Iașului, și-au căutat cu toții pe ecranul imens scara blocului, străduța pe unde merg la serviciu sau hotelul unde și-au cazat odată rudele din afara orașului. N-au regăsit decât citeva Dacii cu numărul trucat de „IS” și drama tinereții. Filmul nu a putut fi filmat la Iași pentru că fondurile pentru realizarea lui au fost prea mici, dar acțiunea trece cite puțin prin viața fiecărui ieșean. Spectatorii și-au găsit pe rînd pe ecran o mătușă, părinții, colega de cămin, recepționiera, pachetul de Kent dat mită.

La final, aplauzele păreau că nu mai încetează, cu toții, ca hipnotizați, își căutau florile și curajul să dea mîna cu modestul regizor. Cristian Mungiu a stat de vorbă cu fiecare, a acceptat puținele critici la adresa durității scenelor sensibile și s-a lăsat condus pînă la mașină de ziariștii cu reportofoane, de mamele mișcate și de domniile glumeți. Și a declarat că n-ar

putea face vreodată filme americane. „Eu trăiesc și simt românește și am vrut să arăt occidentalilor ce însemna România în comunism.” Și după ce i-au văzut cu toții la televizor succesul de la Cannes, cei cu bani s-au gîndit că ar fi interesant să facă un film și despre viața lor. „Nu pot să fac un film decît despre temele pe care le simt eu”, a mai spus Cristian Mungiu. Ieșenii n-au găsit în tînărul regizor nici pe reportorul Politehniciei Iași, așa cum a subliniat primarul, nici pe cetățeanul

de onoare (puțini au avut acces la recepția de la primărie), ci mai degrabă un om talentat.

Pentru doamnele care și-au văzut viața pe ecran n-a mai fost suficient să pună privirea în jos, ca la un film de groază, iar domniile n-au îndrăznit să le consoleze, pentru că pericolul trecuse deja de 17 ani. Au rămas mărturie un premiu la Festivalul de la Cannes și o seară care pentru celebrul regizor român nu poate fi egalată cu nici un covor roșu.

LA BUCUREȘTI, ÎN SALA DE CINEMA

Și iar șoc și groază

R. Chiruță

Filmul începe brusc, oamenii cred că-i încă reclamă, își dau seama că nu, fug cu popcornul strîns la piept și sucurile în mînă, se așază relaxați în scaune și încep să ridă. Știu că e vorba de un subiect grav – au citit cronici înainte –, de un film cu semnificații dramatice, dar, spre surprinderea lor, deocamdată totul pare o

glumă. Rid că la comedie, blocați în „a fost sau n-a fost”-ul lui Porumboiu.

Fetele sînt mai reținute, nu mult, dar le vezi din cînd în cînd stringîndu-se în prieteni și spunîndu-le ceva, rîzînd rușinate, cu mîna la gură. Sînt însă și detașate.

Pînă cînd domnul Bebe, doctorul, începe să țipe la cele două personaje, țipăt brusc, puternic, violent. Sala îngheață. Unii cu mîinile pe popcorn, alții cu paiul de la suc în gură, un dobitoc din spatele meu cu celularul la ureche, „Scuză-mă, te sun mai încolo”.

Cîteva secunde e liniște, se aude doar filmul. Apoi, o destindere ușoară, timidă, publicul își dă seama că e serios. O fată, în stînga mea, are lacrimi în ochi.

Domnul Bebe pleacă, un oftat de ușurare cuprinde, surd, sala și se revine la rîsete. Mai discrete, mai printre dinți la început, apoi din ce în ce mai puternice și mai sincere pe măsură ce personajele beau și mîncă. Noi, cînd eram nouă frați acasă, ne puneam mama o mămăligă pe masă și care apuca bine, care nu, nu. Se vede treaba că tu ai apucat. Nu-i plăcea grăsimia cînd era mic, nu mîncă nimic cu pielită, dacă vedea un strop de grăsime în ciorbă, nu mai mîncă și gata. Măi, fato, dar tu fumezi? Asta-i chiar lipsă de respect, eu n-am fumat în fața lui taică-miu, pînă a murit. Fata tocmai fusese violată.

Iar noi, cei din sală, rîdeam și eram și oripilați în același timp. Priveam într-o oglindă, dar ne și amăgeam că am văzut doar la alții.

Bine că oglinda se sparge, scena mesei se termină. Ne întorcem în camera de hotel, și iar șoc și groază. Avortonul zace pe jos, în baie, și parcă doarme. Imaginea insistă pe copilul mort, roșu, insistă mult, poate prea mult, mulți întorc capul, nu mai suportă. Apoi avortonul cade pe gheană, bucuroși că am scăpat de el, triști că a trebuit să fie așa.

Filmul se termină brusc.

PUBLICITATE

Confruntare româno-maghiară în Secuime

la
Teatrul
Andrei
Mureșanu
din
Sfântu
Gheorghe

TAMPER

Radu Afrim vs Árpád Schilling
doi creatori de teatru, două estetici, două lumi teatrale

un singur câștigător:
comunitatea spectatorilor din Sf. Gheorghe

24 - 27 septembrie 2007
se verifică rezistența teatrului românesc
la dialogul cultural european

LANSARE LA TIMIȘOARA

Robert Șerban a jucat rolul lui Mungiu

Ciprian Marinescu

La Timișoara, cea mai sigură modalitate de a ocupa un loc la vizionarea de gală a filmului care a adus Palme d'Or în România (stmbătă, 15 septembrie, ora 19.00) a fost să cumperi un bilet cu cteva ceasuri înainte de premieră și, implicit, să te mulțumești cu repartiția pe care o mai permitea organigrama sălii în minutul achiziționării lui. Asta, în pofida situației rar întâlnite – într-o Timișoară care își doarme somnul activităților culturale în reprize prelungite peste an –, și anume suprapunerea cu alte două evenimente deloc mici ca importanță: programul de film documentar *Discovery Campus*, pentru întâia oară în România, și Festivalul Plai (cu mega-recitalul Paco de Lucía), ambele pretinzând ubicuitate susținută.

Primăria orașului a preluat, responsabilă, organizarea lansării filmului lui Cristian Mungiu la Cinema Timiș, anunțând, prin comunicat, prezența a nu mai puțin de opt nume din staff-ul producției la o conferință de presă anulată ulterior brusc: head-ul Cristian Mungiu, directorul de imagine Oleg Mutu, actorii Laura Vasiliu și Vlad Ivanov, producătorul designer-ul Mihaela Poenaru, editorul/inginerul de sunet Dana Bunescu și, fără alte lămuriri, Nicoleta Talpeș și Florina Roată. Chiar și mai departe, la talpa ecranului, Robert Șerban (realizator, între altele, al

emisiunii „A cincea roată” de la Analog TV) a fost... înlocuitorul lui Cristian Mungiu, regizorul fiind înțeles că a avut o problemă personală care l-a reținut. Poetul și jurnalistul, îndrăgit ca apariție în Timișoara, și-a stăpinit, ca de obicei, perfect discursul și a indicat spre cei cțiva reprezentanți ai producției prezenți totuși în sală: Oleg Mutu, Mihaela Poenaru și Dana Bunescu.

Schema redusă la trei a fost acceptată fără mari dezamăgiri, întrucât adevărata expectativă se lega, nimic mai firesc, de conținutul filmului.

„E chiar cum citisem pe net”

Învingătorul de la Cannes a ademenit în sală o spuză de cinefili, chiar dacă aproximativ 20 de locuri – rezervate, cel mai probabil, unor invitați care au avut altă treabă – au rămas goale.

Pironiți în scaune, timișorenii au primit filmul în urbea lor cu respect sesizabil, fără molfăituri de chips-uri, telefoane deschise ori comentarii spontane.

Proiecția s-a sfârșit în aplauze, dar nu furtunoase, căci nu-i șade-n obicei bănățeanului, cțiva zdrobiți moral de cele văzute rămânând cu ochii pe generic, în vreme ce foștii ocupanți ai scaunelor construiau coloană, în grade diferite de enervare, la singura ușă deschisă pentru... evacuare. Motiv de disconfort,

posibilitățile de a ieși din sală s-au dovedit a fi doar una, peste pragul trecut inițial la intrare, chiar dacă mai multor uși din interior li s-a aprins becul cu „Eșire”.

În orice caz, situația s-a dovedit prielnică grupurilor pentru a dezbate cele văzute sau doar pentru a încerca remarci de genul: „E excelentă scena zilei de naștere a mamei”, „Nu ți se pare că Vlad Ivanov aducea, aici, a Jack Nicholson?!” „E chiar cum citisem pe net, că filmul vorbește despre comunism fără melodramă obositoare”, „Oare crezi că fetusul ăla putea să arate așa în realitate?!”.

Reprezentarea de la ora 21.00 s-a vîndut, de asemenea, în întregime, ultima proiecție făcînd ca publicul ce venea de la întâlnirea nerealizată cu Cristian Mungiu să se trezească, la capul scârilor cinematografului, față în față cu publicul care nu mai prinsese locuri pentru ora 19.

Doamnele de la Cinema Timiș ne-au dezvăluit că numărul total de bilete trecute în ziua premierii oficiale pe sub geamul de la casă a fost 506, în condițiile în care proiecțiile au fost cinci consecutive, iar „sală nu a mai fost așa de plină de la gala filmului *Moartea domnului Lăzărescu*”.

Se cheamă, astfel, că filmul românesc de succes are oricînd audiență sau că filmul lui Mungiu a readus în sală publicul „lui” Puiu?

PE SCURT

Încasări record pentru un film românesc din 2007

Filmul *4 luni, 3 săptămîni și 2 zile*, regizat de Cristian Mungiu, a avut premiera în cinematografe pe 14 septembrie și a încasat, la București, pînă duminică, 91.408 lei, mai mult decît celelalte filme românești care au avut deja premiera în România în 2007. Filmul lui Mungiu a avut încasări, la premieră, de două ori mari decît un alt film românesc premiat la Cannes în 2007, *California Dreamin'*, de Cristian Nemescu. Pelicula *4 luni, 3 săptămîni și 2 zile* a adus în sălile de cinema din București 7.690 de spectatori, potrivit datelor parțiale oferite de producători, pe cînd pelicula lui Cristian Nemescu, distinsă cu marele premiu al secțiunii „Un Certain Regard”, a fost vizionată la premieră, în întreaga țară, de 3.829 de spectatori, care au adus filmului încasări de 40.731 lei. Pelicula lui Nemescu a avut premiera în cinematografele din România pe 1 iunie.

Celelalte două filme românești care au avut premiera anul acesta sînt *Ticăloșii*, regizat de Șerban Marinescu, și *După ea*, în regia Cristinei Ionescu. Filmul lui Marinescu a intrat în cinematografe pe 16 martie și a avut încasări

de 38.877 de lei și 3.632 de spectatori, iar *După ea* a rulat din 31 august în cinematografe și a încasat, la premieră, 26.156 de lei din vînzarea a 1.804 bilete, potrivit Agenției Champions, care furnizează datele de box-office.

La Timișoara, filmul lui Mungiu a încasat 6.109 lei din vînzarea a 1.132 de bilete, iar la Iași, pelicula a încasat 10.751 de lei și a fost vizionată de 1.789 de spectatori.

Pelicula a fost vîndută pînă acum în aproximativ 60 de teritorii și a avut premiera în Franța, Italia și Belgia. Aceasta a încasat la premiera din Franța 717.633 de dolari și a ocupat locul 10, potrivit site-ului specializat boxoffice mojo.com. Potrivit declarațiilor regizorului Cristian Mungiu, făcute la Iași, filmul a înregistrat 200.000 de spectatori în Franța și 60.000 în Italia.

London Film Festival găzduiește o dezbatere despre cinema-ul român

O dezbatere despre cinematografia românească, la care participă Cristian Mungiu, alți cinești din România și jurnaliști britanici, va avea loc la Lon-

don Film Festival, eveniment în care rulează și trei filme românești, între 17 octombrie și 1 noiembrie, potrivit site-ului oficial. Dezbaterea „Cinematografia românească: Următorul nou val?” va avea loc pe 20 octombrie și îi va avea ca invitați pe regizorul filmului *4 luni, 3 săptămîni și 2 zile*, Cristian Mungiu, producătorul peliculei *California dreamin' (ne-sfîrșit)*, Andrei Boncea, jurnalista Adriana Brădeanu și producătorul de film și directorul executiv al Societății culturale Next și al Festivalului de Film Next din București, Ada Solomon. Discuția va fi moderată de criticul de film Nick Roddick.

În programul celei de-a 51-a ediții a London Film Festival sînt incluse și trei pelicule românești. *4 luni, 3 săptămîni și 2 zile* de Mungiu, premiat cu Palme d'Or anul acesta la Cannes, va fi prezentat într-o proiecție specială de gală, alături de cel mai nou film cu Brad Pitt, *Jesse James, Into The Wild* de Sean Penn, *Im Not There*, despre viața lui Bod Dylan, *Lust, Caution* de Ang Lee, distins recent la Veneția cu Leul de Aur, filmul de animație *Bee Movie*, în care Jerry Seinfeld își împrumută vocea unei albine, sau documentarul *Sicko* de Michael Moore.

FILMUL, DE LA PARIS

Anonim, violat, criminal

Constantin Vică

Într-o zi de duminică „am făcut coada” pentru prima dată la un film românesc. La Paris, în fața unui cinematograful *mk2*, la Rotonde de la Villette. M-am uitat cu atenție, poate greșeam filmul. Nu, toată lumea aștepta să înceapă număratoarea inversă la 432. Nu prea știau ce-i așteaptă înăuntru. Eu credeam că mă descurc, că doar tristețea acelor ani, aerul închis și alte descripții ale comunismului într-un fel erau internalizate. Nu și dramele, că vîrsta nu mi-a permis să merg mai adînc de frigul, întinericul și televiziunea celor două ore. Și apoi, mă gîndeam, nu cumva vin cu frameworkul de tip istoric după mine, iar filmul de fapt să țintească mai sus, acolo, la mansarda cruzimii din mintea fiecărui om? Nu m-am decis nici pînă acum dacă una fără alta se pricepe.

Dacă aș fi sociolog, aș calcula peste 9 luni cum în spațiul francez a scăzut natalitatea subit. 432 cred că a tăiat orice libidou pe o perioadă de câteva zile. Nu am priceput niciodată sensul expresiei „a fi încărcat”, acum l-am vizualizat în francezii spectatori, oameni rafinați și cuminiți, care iau atrocitatea drept estetică, iar atunci cînd nimeresc în dezmembrarea estetică a atrocității nu mai pricep nimic. Din Franța nu au lipsit nici cronicile elogioase, nici cele teziste și nici micile înțepături ale unei lumi *bobo* atât de deschise, atât de superficiale. Dar dincolo de ele, ce se vedea în sala de cinema, de partea

opusă proiecției, era deja alt film.

Lîngă mine, o doamnă, de pe la apariția domnului Bebe în cadru, nu a mai încetat să tremure. La două rînduri mai în față, cineva a plîns cam tot filmul. Cadrul fix pe foetus a imprimat cea mai grea tăcere a ultimilor ani. Filmul lucra ca un chirurg. Organele cedau pe rînd, înlocuite de frică și dezgust. Dezgustul că tu poți fi, pe rînd, domnul Bebe sau frica de a (mai) trece vreodată prin violul colectiv. Nu am scăpat niciodată de senzația că sînt unul dintre trecătorii de pe stradă, sau o față în spatele unui geam murdar/aburit, că eu locuiesc în acel film, anonim ca restul de 23 de milioane. La extrema cealaltă față de francezii care-și repetau obsesiv că e doar un film, o convenție, eu încercam să mă imersiez în lumea aceea, care speram să se mai deschidă pentru ultima dată. Nu am văzut un film, cu toate că doar forța actorilor și demența cu care a filmat Mungiu îl scot din convenție, îl defilmizează fără a-l transforma într-o lecție de antropologie. Filmul recupera fără a conserva ceva.

Totuși, e un film extrem de simplu pentru oricine, francez sau nu. Povestea e banală în dezumanitatea ei, crima nu are victime ale criminalului, ci ale unui sistem întreg. Nu există răzbunare sau pedeapsă. Doar o instanțiere a unui viol colectiv, pe care nu se pot face încă judecăți morale. Sau se pot face, dar noi o tot lungim cu îngroparea criminalilor ca să-i putem judeca. Mungiu nu face asta.

PUBLICITATE

tangaProject

construiește-ți comunitatea!

27. 29. 30 - septembrie / parcul VA URMA / rahova-uranus
<http://ofensivagenerozitatii.blogspot.com>
 tanga nu acopera.descopera!

ofen, tanga, Suplimentul, etc.

TEATRUL ODEON
 Stagii 2007-2008

Ultima femeie a
 seînorului Juan

de Leonid Juhovițki
 Regia Vladimir Granov
 Scenografia Vittorio Holtier

FOTO: Antal Botond

Joaca de-a PLAI

Pe PLAI 2007 ne-am jucat: și de-a organizatorii, și de-a participanții, și de-a inițiatorii în arte, și de-a artiștii, și de-a prietenii artiștilor, și de-a timpularii, și de-a lipitorii de brățări, și

de-a jongleurii. 14, 15, 16 septembrie de PLAI bănățean au fost mai mult decât muzică, artă și multiculturalitate, o lecție faină de interacțiune umană. Plaipeople, asta e pentru voi!

Manu Babescu

Atitudine de PLAI

Better art, better government. Încep cu încheie-rea în pas de dans contemporan. A doua porție de PLAI a fost servită, nu cu Al di Meola de data asta. După luni de creierit comunicate, avut grijă de promovată sponsorii indispensabili, gândit programe, exaltări imaginare și virtuale, griji întemeiate, plus bătuț cuie și lipit afișe, ne-am trezit în plin PLAI cu emoții de școlarii și așteptări cit Muzeul Satului Bănățean. Pentru prima oară în viața mea, am înțeles ce înseamnă să crezi povestea unui festival. Să știi istoria fiecărui colț din hambarul de chill-out, să vezi cum e să fii în backstage, la poartă, cum e să faci reguli pentru ca toată lumea să se poată bucura de ascultat, pictat, jucat, ce înseamnă să faci populația reticentă să rezoneze cu ideea, să vorbești cu artiștii la relax. Dar în același timp, să fii cu inima cit un purice (sau cit viespea care i-a făcut mîna dublă lui Buzghy de la amenajare), ca nu cumva să se întimplă ceva. În primul rînd însă, PLAI 2007 a fost pentru mine o expediție reușită în descoperit oameni faini și în conlucrat la modul cel mai noncorporatist posibil. Jocul și arta *rule*, iar munca nu pe bani, ci din motivație și pasiune este ceva de care,

dacă lumea asta s-ar lipsi, ar fi un zero barat, cu tot cu profiturile ei făcute din vînzări și cumpărări. Pe scurt, PLAI 2007 nu a fost neapărat deosebit pentru că au concertat artiști diverși, care au abordat stiluri atât de diferite, cit pentru că am putut interacționa prin intermediul workshop-urilor cu invitații și ne-am putut vorbi ca oamenii, toți diferiți, toți egali. Și nu în ultimul rînd, o discretă plecăciune tibetană în fața oamenilor din umbră, copiii mari și mici de la amenajare. Jahjah, cu față zimbitoare.

Înțelepciune tibetană pe PLAI bănățean

Dar să nu mă fac că am uitat de concert, pentru că în primul rînd asta am așteptat. Deci, pentru că deja știam pe de rost care formație va concerta în ce stil și pentru că pe mulți dintre artiști îi auzisem la soundcheck-uri între două drumuri de mutat cite ceva dintr-un colț într-altul al muzeului, credeam că intuiesc cam ce se va întimpla. Mă înșelam evident, iar cînd am dat de Yungchen Lhamo în persoană, al cărei păr pînă la glezne flutura idilic în bătaia vîntului de toamnă și cu care am schimbat citeva vorbe despre fundația ei, despre Dharamsala și Dalai Lama, m-am hotărît că a meritat fiecare secundă de lucrat la festival. Dar ca să nu încep să scriu un ro-

man de dragoste despre „vocea Tibetului” care a oprit timpul pe tot parcursul concertului și care a încheiat seara de vineri, am să mă rezum la impresii de călator între poartă și scena principală. În consecință, seara de vineri mi-a plăcut de-a fir a păr pentru că a început cu Terapie, țigani unguri care îmi transmit o stare teribilă de bine, a continuat cu Jean-Luc Ponty, virtuoz recunoscut pe plan mondial, s-a dezlănțuit cu Pentatonics și YouAreWatchingUs, care m-au dat gata cu stilul lor experimental, prezența scenică puternică și proiecțiile obținute din scanări de fețe, miini, brățări, inele de pe la toate festivalurile pe la care au fost și care au și ținut un workshop draguț duminică, ca să se încheie cu o lecție de muzică imbinată cu înțelepciune tibetană cum n-am văzut în viața mea. Despre Yungchen Lhamo este vorba, cea care a reușit să transmită prin cîntec *a capella* și energie, mai mult decît ar reuși orice entitate superioară și preafierită de la noi. După transa de la scena principală însă, au urmat Auăleu-ul cu piesele lor de teatru pe care aș putea să le vizionez încontinuu și tot să mă îndoi de ris la poantele pantomimice super gîndite, super lucrate. Au urmat gîndurile de zbințuială la hambarul de chill-out. Doar că față de anul trecut, organizatorii chefului din acest an au fost mai pe altă planetă decît a noastră, deci s-a luat curentul și ne-am dus și noi la culcare (unii

la casele lor, alții, mai organizatori, prin casele naționale din muzeu).

Workshop-uri, Lost in Manele și Paco

Sîmbătă, ziua cea mare. Pentru că ne așteptam la asalturi troiene din cauza mult așteptatului concert al lui Paco de Lucia, care se afla pentru prima dată în România (rimă prefixată), eram tensionați cu toții. Cu toate acestea, sîmbătă era și ziua în care începeau workshop-urile, iar pentru unii asta era cel mai fain lucru din tot festivalul. M-am mutat deci de la un cort la altul ca să mă minunez de ce fac alții și să descopăr că, dacă mi se dezvăluie secretul cu răbdare, pot face și eu la fel. În consecință, nu pot descrie încetarea cu care am descoperit că pot jongla cu panglicii, rula sari-uri, pune bindi-uri indiene, picta lumea cu ștampile cu tempera (mersi Claudia), pot împărtași tehnici de thai-chi, de pictură, modelaj, croială, improvizatie și cultură. Atît de idilic era dimineața pe PLAI, încît de la un moment dat nu-ți mai trebuia nici gulașul cu dedicație, nici palinka superbă cu miere, ci doar să fii acolo, gustînd din fiecare clipă. Cu toate acestea, știam că vine și seara, cînd trebuia să fim și la poartă, și pe fază și să avem grijă să nu se filmeze cu camere profesionale în timpul concertelor. Am stat deci puțîn cu stres și la concertul luxemburghezilor de la Dullemajik, care au cîntat muzică veche, complet nouă pentru mulți dintre noi și care ținuseră dimineața un workshop superb de improvizatie; și la prestația orchestrei de cameră a vibrafonistului american Eldad Tarmu, care a acompaniat-o pe super talentata Cristina Păduraru, febletea și a mea și a mai multor timișoreni pasionați; pînă cînd au venit muzicienii de la Al Jawala, care au ridicat lumea în picioare cu tot cu balkan beat-ul lor de excepțional și care își lansau la PLAI nici mai mult nici mai puțîn decît noul album, *Lost in Manele* (mai sugestiv de-

atta?). Iar asta trebuia să fie doar încălzirea pentru că urma mega concertul legendarului Paco de Lucia, însoțit de încă opt artiști. Incontestabil, cu adevărat. A început cu un solo și a continuat împreună cu ceilalți muzicieni, într-un stil flamenco de inconfundat. Cam monoton însă. De aceea, Al Jawala mi-au plăcut mai mult: mai aproape de public, mai dinamici, mai prezenti, mai umani. Păreră mea. De aceea, insist ca, la festivaluri, lumea să meargă și la alte prestații decît la cele ale capetelor de afiș. S-ar putea să descopere că-i place și altceva-ul. Și iată de ce declar ziua de duminică cea mai faină zi din tot festivalul și din toate festivalurile la care am fost pînă acum: pentru că am simțit cu adevărat puterea atelierelor de creație, a jamsesi-on-urilor, a interacțiunii cu artiștii care își explică arta, nu doar o execută.

Cel mai mult apreciez la un artist conștiința de sine, modestia, atitudinea care să denote înțelepciune în fața a ceea ce creează, și nu paranoia sau cultul personalității. De aceea și workshop-urile lui Eldad Tarmu despre vibrafon, și ale celor de la Al Jawala, care au vorbit despre cum e să fii *street artist* și cum să fugi de poliție, și ale celor de la Pentatonics și YouAreWatchingUs, care au făcut o sesiune de improvizatie cu efecte sonore și vizuale suprapuse de mi s-a răcit vinul fierț în pahar, m-au adus mai cu inima la locul ei și cu creierul mai puțîn spălat de sistemul din afară. Am înțeles din nou că sînt un om liber. De aceea am plecat ca un om fericit la penultima reprezentație de pe scena principală: doi balerini polonezi performînd într-un spectacol de dans contemporan greu, *Alchimistul Halucinației*; mișcări de Artificial Paradise, Artificial Hell, încheind cu salturi de Better Art, Better Government. Ne-am acordat credit pentru înțeles și acces la alte niveluri de interpretare. Pe PLAI ne-am jucat de-a de toate, mi-am redescoperit pasiuni uitate, m-am resetat. De aici începe cu totul altceva.

Toamna sibiană – maraton de teatru, film și poezie

Cei care credeau că odată cu vara se duce și eferescența Capitalei Culturale Europene s-au înșelat. Așa cum îi stă bine, la final de septembrie, cultura uită de Piața Mare și intră în cotloane confortabile, fiindcă toamna aduce la Sibiu numeroase evenimente: festivaluri de teatru, de film documentar și de poezie.

Veronica D. Niculescu

Festivalul Teatrelor Europene

Festivalul Teatrelor Europene este un bonus pentru cei care îndrăgesc festivalul de teatru consacrat al Sibiului. Ediția specială, de toamnă, se va derula pe durata a două luni, între 28 septembrie și 28 noiembrie, și va aduce companii celebre din Europa. Spre deosebire de festivalul din primăvară, în cel de toamnă densitatea va fi mai mică, nu va juca mai mult de o companie pe zi, iar fiecare spectacol va fi pus în scenă de minimum două ori. „Sînt teatre scumpe care vin și am considerat că e important să joace de mai multe ori”, explică Constantin Chiriac, directorul Teatrului Național „Radu Stanca”, organizator al ambelor festivaluri, definind evenimentul ca pe un „festival pe orizontală”.

Printre participanți se numără Teatrul Mic (Maly Theatre) de la Moscova, care va aduce la Sibiu *Unchiul Vanca*, al reputatului regizor Lev Dodin, și Schauspiel Frankfurt, din Frankfurt, cu *Suferințele tinărului Werther*, după Goethe, în regia lui Florian Fiedler. Meyerhold Centre din Moscova participă în festival cu *Rugăciune pentru Cernobil*, iar Teatrul Bulandra din București cu *Triumful dragostei*, în regia lui Alexandru Darie, în timp ce Theatre de L'Éveil din Belgia aduce spectacolul *Bouvard și Pecuchet*, după Flaubert.

Din festival nu vor lipsi producțiile sibiene, precum *Viața cu un idiot* sau *Pescărușul*, iar singurul participant noneuropean este Theatre du Sygne din Japonia, care va monta *Macbeth* de Shakespeare. Locațiile de joc vor fi Teatrul Național „Radu Stanca”, Pavilionul 2007 și Casa de Cultură a Sindicatelor.

Faust, premieră în mai multe dimensiuni

Faust, după J.W. Goethe, în regia lui Silviu Purcărete, cea mai așteptată premieră a lui 2007, se joacă pe 28 și 29 septembrie și pe 1 octombrie. Spectacolul grandios este montat într-o hală industrială dezafectată, cu o suprafață de 1.500 de metri pătrați, unde sînt amenajate aproximativ 400 de locuri pentru spectatori.

„Publicul stă la început în mod tradițional, la un moment dat o să fie o plimbare printr-un alt spațiu, să descopere o altă dimensiune a acestui decor. De aceea am făcut spectacolul într-o hală, și nu într-un teatru, pentru că era nevoie de un spațiu foarte mare”, spune regizorul Silviu Purcărete.

În *Faust* joacă toți actorii Teatrului Național din Sibiu, att de la secția română, cit și de la cea germană, precum și studenții. Rolurile principale sînt interpretate de Ilie Gheorghe, de la Teatrul Național din Craiova, și Olevia Popii, de la Teatrul Național din Sibiu, iar

personajul Margareta este multiplicat, fiind interpretat de șase fete. „Sînt niște Margarete iluzorii”, ne-a dezvăluit regizorul.

În ciuda zvonurilor vehiculate înainte de premieră, spectacolul este unul bazat pe cuvînt: „Scenariul acestui spectacol se bazează pe fragmente de text, pentru că altfel piesa, jucată integral, cum au făcut-o nemții acum cîțiva ani, durează zile. Dar este un spectacol bazat pe text, pe esența textului lui Goethe”, a spus Silviu Purcărete.

De două ori poezie

În primele zile de octombrie, în Capitala Culturală Europeană vor avea loc două importante proiecte literare, care se suprapun în mod fericit: Festivalul European de Poezie și Maratonul European de Poezie.

Maratonul European de Poezie a reunit poeții într-o lectură publică de 15 ore. Evenimentul este cel

mai ambițios proiect din domeniul literar, din cadrul programului „Sibiu – Capitala Culturală Europeană 2007”. Maratonul va avea loc pe 5 octombrie, iar din cei aproximativ o sută de participanți, șazeci vor fi români. Ceilalți vor veni din țări membre UE, dar și din Republica Moldova și Ucraina.

Pe 3 octombrie va începe și Festivalul European de Poezie, găzduit de Centrul de Cultură și Dialog „Friedrich Teutsch”. Festivalul European de Poezie 2007 este conceput ca un proiect internațional, reunind poeți din diferite țări europene. Oskar Pastior, născut la Sibiu în 20 octombrie 1927 și decedat în 2006 la Frankfurt, a contribuit la conceperea acestui festival, cu doi ani în urmă. În amintirea sa, poeții invitați vor susține lecturi.

Astra Film Fest, festival de film documentar

Festivalul Internațional de Film Documentar Astra Film Fest va avea o ediție specială în acest an, între 22 și 28 octombrie.

Sute de filme documentare din 70 de țări, de pe toate continentele, realizatori de marcă invitați la discuții cu publicul, proiecții pînă tîrziu în noaptea și expoziții de fotografie. Anul acesta, festivalul cuprinde o secțiune specială, „Transilvania mea”, ale cărei filme prezintă Transilvania, așa cum se vede ea din interior și din afară.

Filmele concurează în secțiunile Internațională, Europa, România și Film Studentesc.

Publicul se va bucura și în acest an de proiecții grupate în jurul anumitor personalități: Astra Film Fest 2007 va contura portretele lui Michael Yorke și Bob Connolly.

Săptămîna pianiştilor

Am ajuns cam la jumătatea Festivalului „Enescu”. Toamna parcă începe și ea să fie mai frumoasă ca oricînd, iar concursul și-a desemnat deja cîștigătorii. Din păcate, nici un român, am tot sperat în virtuțile junelui Andrei Licareț, dar nu a fost să fie. La compoziție a fost bătaia cea mare, vom asculta lucrarea premiată peste doi ani.

Se dedică pianistului Murray Perahia

Bedros Horasangian

O piesă stranie și răsucit elaborată, cu șapte clarinete, care a obținut premiul acum doi ani, am ascultat-o anul acesta. Nu a sunat rău deloc. Am uitat numele autorului-autoarei, ceva de genul Kim Ir Sen. Așa nume mai greu de uitat. Poate cu alt prilej vom reuși să consemnăm mai multe lucruri din această zonă mai puțin vizibilă a Marelui Concern Cultural ce se dedoește a fi Festivalul „Enescu” de anul acesta. Cumva în pandant cu multitudinea și amploarea diversificată a manifestărilor culturale înghesuite, cum necum, tot anul acesta la Sibiu – Capitală Culturală Europeană. S-a tot repetat și se face atita caz de „capitalizare” – a naibii și limba aceasta românească –

încît a ajuns pandantul lui „URSS, bastion al păcii!”. Să nu intrăm în zona gloselor teoretico-bombănoare, să adăugăm doar faptul că, după gîndul și sensibilitatea noastră, att cît a mai rămas, tot ce este prea mult, nu mai este prea bun.

Și totuși avem suficiente motive de satisfacție. În primul rînd, putem evidenția numărul mare de importanți și buni pianişti ce au tot concertat în această ultimă săptămîna. Surpriză plăcută, extrem de agreabilă, pianistul francozolibanez Abdel-Rahman el Bacha. Sigur că, pentru isteria în care trăim acum, un asemenea nume te trimite direct la buletinele de știri din „prime time” și începi să notezi morți și răniți te miri unde. Din fericire pentru suspiciunile și cișeele cu care operăm, pianistul libanez s-a dovedit de mare clasă. Virtuozitate ponderată, strunită de o bună școala

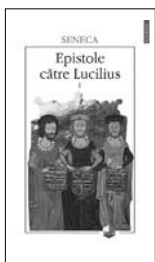
(franceză?, germană?), să amintim că a avut o profesoară fostă elevă a Marii Doamne numite Marguerite Long și că a fost descoperit de Claudio Arrau, suficient detalii pentru a ciuli urechile mai bine, nu doar la ce a cîntat la București. *Concertul pentru pian nr.2 în sol minor, op 22* de Saint-Saens și un bis minunat cu un *Vals* de Schubert, care a încîntat din plin publicul ce nu s-a înghesuit să-l vadă. Lumea la noi se bulucește după nume-branduri, nu după muzică. Dirijorul Paul Godwin, un oboist reciclat, rafinat și bine reglat, cu formația Virtuozii din București, a tors ca un motor de Rolls Royce. Nu cumva reușește Guvernul să privatizeze și formațiile noastre orchestrale, ca să sune mai bine cu noi investiții? Dacă Dae-woo-Craiova a fost preluat de Ford, poate s-o îndura și General Motors să preia una dintre formațiile noastre sim-

fonic. Spunem asta pentru că la concertele sponsorizate de firme mari vine lumea buluc, iar la cele doar bune, precum acesta, e mai puțină lume. Păcat. Sintem convinși că la următoarea vizită a lui El Bacha sau la recitalul lui de la Sibiu se vor înghesui cu toții să-l asculte. De altfel, nu de mult a fost o complexă și lungă emisiune dedicată lui la MEZZO, ceea ce nu este de col.

Bravo, Thank You, Murray!

Dincoace de micul ecran, în aceeași sală a Ateneului Român, lumea a dat buzna, în schimb, la Martha Argerich. La patru mîini sau la două pian, alături de un alt mare pianist, puțin cunoscut la noi, dar care a făcut și el furori – de mult nu am mai văzut asemenea entuziasm în Sala Ateneului, ceea ce ne-a demonstrat că

SEMNAL

Seneca, *Epistole către Lucilius*, volumul I (c. I-X), traducere din limba latină, studiu introductiv, note și indice de Ioana Costa, colecția „Plural. Clasic”, Editura Polirom, 334 de pagini, 32,95 lei

Integrala filosofică senecană, inițiată în 1999 cu *Naturales quaestiones. Științele naturii în primul veac* și continuată cu *Dialoguri I* (2004), *Dialoguri II* (2004) și *Despre binefaceri. Despre îngăduință* (2005), se încheie cu *Epistole către Lucilius*. Cele 124 de epistole (repartizate în mod tradițional în douăzeci de cărți) apar în ediția de față distribuite astfel: volumul I, epistolele 1-83, și volumul al II-lea, epistolele 84-124. Epistolarul lui Seneca are prea puțin din specificul unor scrisori autentice. Toate epistolele îi sînt adresate lui Lucilius, dar sînt menite posterității. Nu sînt scrisori în sens tehnic, pentru că nu conțin informații precise și detalii de circumstanță: epistolele către Lucilius sînt partea vie, vibrantă, a operei filosofice senecane. Aici își găsesc întregirile și nuanțările toate celelalte opere filosofice (tratatele, dialogurile, consolațiile). Și, mai ales, epistolele dau profunzime pildei de viață pe care Seneca dorește să o lase posterității.

Uzodinma Iweala, *Fiarele n-au patrie*, traducere din limba engleză și note de Cătălina Necula, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 200 de pagini, 19,95 lei

Salman Rushdie: „Romanul lui Uzodinma Iweala este una dintre acele cărți de debut extrem de rare a căror lectură ne convinge din prima clipă că autorul lor va deveni un scriitor remarcabil.”

Fiarele n-au patrie (2005), romanul de debut al scriitorului Uzodinma Iweala, publicat la doar 23 de ani și distins cu Barnes&Noble Discover Award (2006), a fost întîmpinat cu elogii critice fără precedent. Cartea prezintă experiența terifiantă a lui Agu, un băiat dintr-o țară nenumită din vestul Africii, care este smuls cu brutalitate din lumea fascinantă, naivă și liniștită a copilăriei și recrutat, la o vîrstă foarte fragedă, într-o unitate de gherilă angajată în războiul civil ce macină țara. Agu plonjează fără veste într-o realitate de coșmar, plină de cruzime și impredictibilitate, într-un război care nu e al lui și al cărui scop îl ignoră cu desăvîrșire, asistînd la dezumanizarea ființelor din jur și, implicit, la propria dezumanizare, la dezintregirea rapidă a lumii sale, la destrămarea tuturor aspirațiilor și certitudinilor.

marea muzică rămâne nealterată de timp și mizeriile istoriei. Lucrări de Mozart, Rachmaninov, Schubert și Prokofiev, interpretate cu forță și delicatețe deopotrivă, entuziasm și bucurie, cu naturalețe și fără sclifoseli sau artificii stilistice. Iată motive de entuziasm și pentru miile de melomani de la Sala Palatului, unde Martha Argerich a interpretat „molto con brio” mozartianul *Concert nr.1, în do major, op 15* de Beethoven, iar jucăușul neastmipărat, dincolo de aerul lui de savant atomist de la Los Alamos, Nelson Freire, „brazileiras” de profundă expresie, ne-a încântat cu iubitul *Concert nr. 2, în fa minor* de Chopin, cu Michel Plasson la pupitrul și orchestra Filarmonicii „G. Enescu” pe scenă.

Mare succes a reperutat și Dan Grigore, „al nostru”, cu o lucrare din vechiul lui repertoriu de pianist ce a împlinit 50 de ani de carieră, *Variatiunile pe o temă de Paganini*, sub bagheta unui alt dirijor de anvergură, Rafael Frubeck de Burgos. Care, cu doar o zi înainte, a scos un Mahler, a VIII-a, de zile mari și de anvergură și mai mare.

Ce să nu mai adaugi, ca să păstrăm spațiu pentru încă atâția mari artiști, care se succed într-o amănunțită sara-bandă. Sub bagheta sobrului și distinsului șef de orchestră care a fost și a rămas Lawrence Foster, pianista Lise de la Salle s-a jucat cu grație în sol minorul lui Maurice Ravel. Spre norocul nostru, săptămâna are doar șapte zile, iar în cea de odihnă a fost programat Murray Perahia.

Extraordinarul Perahia, cu aerul lui de modest funcționar cehovian uitat de lume, dar de o forță și o sensibilitate ieșite din comun. Îl știam și admiram de pe discurile după care alegă și domnul Eskenasy și din atâtea alte înregistrări.

Acum doi ani ne-a tras clapa în ultima clipă – de sănătatea pianștilor nu se omoară lumea, cum se dă peste cap omenirea pentru cea a fotbalștilor sau manechinelor, oricât de nemincate au ajuns –, dar acum a fost Marele Oaspete care a încununat și încoronat o mare sărbătoare a pianului.

Nu ne pricepem prea tare la formule entuziaste, nici la encomioane de anvergură bizantină, dar putem recunoaște că recitalul lui Murray Perahia a fost o încântare. Tehnică impecabilă, ritm cuviincios, culoare, tușeu, degete de oțel și treceri de catifea, rigoare și trăire lăuntrică, ținută, *feeling*, tot ce vrei. TO-TUL. Bach, Beethoven, Brahms și Chopin, plus alte patru bisuri oferite fără prea multe fașoane, interpretate „ca la mama acasă”, în Germania, Polonia sau aiurea, ca să leșine de plăcere nu doar

cei căroră urmează să li se mărească pensile, ci și cei care vor beneficia de orgoliosul pact/program de educație cultural-artistică în următoarele decenii. Bravo, Thank You, Murray!

O săptămână de vis, cu muzică bună și pianști minunați

Au mai urmat, în acest succint proces-verbal de predare-primire, rusoaica Polina Leschenko, cu un Liszt, cam alert-gat, *Concertul nr.1 în mi memol major, op 124* și cu Russian National Orchestra avându-l la pupitrul pe Cristian Mandeal. Când e vorba de muzică, armanții și petrol, cu rușii stăm bine și avem ce lua. Desigur, nimic nu este gratis. Totul se plătește. Cu bani peșin sau pușcărie.

Și au mai fost și alți minunați pianști, precum Viniciu Moroianu, cu Cristina Anghelescu la vioară sau Andrei Vieru, cu Laura Buruiană la violoncel, plasați în matineele dedicate muzicii enesciene.

Două sonate de Enescu, splendid transpuse de cei patru, oricum am întoarce lucrurile, că la matinee, la americani, vine lume multă, la noi nu vine. Ce mai tura, vura! Că e sîmbătă, că e duminică, „lume bună” și melomani – mai ales senior citizens – nu se îngheșuie la orele dimineții, cînd piața e veselă, marfa mai bună și mai proaspătă. Enescu expediat, chiar și în condiții interpretative excelente, la „dimineți de muzică enesciană”, ni se pare nu știu cum. Nu de explicații savante și justificări logice ducem lipsă. Să trecem.

Și Horia Mihail este un bun pianist, și Verona Maier este o foarte bună acompaniatoare. Nu ar fi un aspect de neglijat, este o specialitate aparte, a avut genul maestrului lui, așa cum au fost, să zicem, Gerald Moore sau regretatul și uitatul astăzi Ferdinand Weiss. Sau acompaniatori precum sărmanul Mircea Crișan, care se căina ipocrit cînd povestea cum

venea Mme Popescu, în halat și papuci, înainte de 23 august și zbiera la mama lui, „La Palestina cu voi!”, ca apoi, după 31 decembrie 1947, aceeași doamnă să apară în salopetă și cizme de cauciuc să-i îndemne tovarășește pe vecinii de pe Dudeștii lui Peltz și Ludo, „Să stați aici cu noi!”.

Da, este foarte frumoasă muzica fără alte gînduri. Ceea ce și reușim uneori. Rar. Tot mai rar, dar și cu intensități nebănuite. Ca în această săptămână de vis, cu atîta muzică bună și pianști minunați.

De ce oare mai sîntem apoi atît de nefericiți și nemulțumiți, nu putem pricepe. Sau chiar dacă pricepem, nu vrem să admitem astfel de evidențe. Marea apariție a acestei săptămîni a pianștilor a fost inegalabilul, Murray Perahia. „Atît pentru astăzi”, încheia Stalin ședintele de „Politbiro”. Și totul se termina fără nici un fel de comentarii. De muzică, nici vorba!

Murray Perahia

Tudorel Urian
Consilier al ministrului

PRECIZARE

Este adevărat, și ne cerem scuze funcționarilor de la MCC, pentru că am greșit dintr-o falsă memorie, numindu-l pe Dl Iorgulescu în locul dlui Nițulescu la conferința de presă dinaintea începerii festivalului. Discursul interminabil, plat și plin de banalități pompoase al dlui Adrian Iorgulescu de la Gala de deschidere rămîne însă nealterat de aprecierile noastre vare amical-ironice. Iar proza nu are nici o legătură cu obediiența. De orice natură. Indiferent de țuțal.

Bedros Horasangian
Consilier al lui Bedros Horasangian

SEMNAL

Melania Mazzucco, *O zi perfectă*, traducere de Cristian Huțan și Alina Huțan, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 520 de pagini, 32,95 lei

Melania Mazzucco este autoarea romanului *Numele ei era Viață*, apărut la Polirom în 2006, cartea care i-a adus scriitoarei mult rîvnitului Premiu Strega, un loc pe lista primilor zece prozatori publicați în Statele Unite în 2005 și un remarcabil succes de public. Cu *O zi perfectă* (2005), Melania G. Mazzucco își confirmă reputația de scriitoare capabilă să confere verosimilitate unui întreg univers narativ și să creeze personaje care rămîn timp îndelungat în memoria cititorului. Romanul ei, pe care îl citești cu sufletul la gură, este o frescă socială plină de ironie și compasiune, o fotografie de grup a unei națiuni, cronică a unei zile doar aparent obișnuite într-un mare oraș contemporan. Căile personajelor se încrucișează într-o Romă frenetică, surprinzătoare, tensiunea crește, iar vicile lor par că stau să explodeze în mii de bucați. Un singur gest, un cuvînt ar putea devia însă cursul istoriei, i-ar putea schimba sfîșitul.

„Un roman formidabil, care te face să reflectezi și să-ți pui întrebări – pe scurt, o mare operă.” (Publishers Weekly)

Philip Kerr, *Berlin Noir I. Toporași de martie*, traducere din limba engleză și note de Mihaela Negriță, colecția „Thriller”, Editura Polirom, 376 de pagini, 34,95 lei

Toporași de martie este primul volum din trilogia *Berlin Noir*, care va continua la Polirom cu romanele *Criminalul palid* și *Recviem german*.

„Un roman absolut excepțional!” (Sunday Telegraph)
„Un debut remarcabil! Intriga inteligentă și complexă a lui Kerr își provoacă cititorul să-și creeze propriile ipoteze.” (Evening Standard)
Acțiunea cărții se desfășoară pe fundalul brutalității și corupției caracteristice Germaniei naziste în deceniul ascensiunii la putere a lui Hitler. Bernhard Gunther este un detectiv particular trecut prin multe, care s-a specializat în găsirea persoanelor dispărute – majoritatea lor fiind alcațuită, din cauza situației politice, din evrei. Angajat de un mare industriaș să-l descopere pe cel care i-a ucis fiica și gînerile în timpul unei spargerii la locuința acestora, în urma căreia a dispărut un prețios colier cu diamante, Gunther se pomenesc în mijlocul unui mare scandal politic, în care sînt implicați doi dintre apropiații lui Hitler: Goering și Himmler.

Martha Argerich: „Astăzi, pe de o parte, există persoane specializate în Studiile lui Chopin pe care le cântă foarte bine și, pe de alta, oameni care compun muzică de film sau muzică de popularitate și care nu sînt muzicieni prea buni.”

O NOUĂ APARIȚIE ÎN COLECȚIA „SUPLIMENTUL DE CULTURĂ”

șerban foarte ion barbu
UN MIRE FĂRĂ CĂPĂȚII

Suplimentul
DE CULTURĂ
POLIROM

Copii, nu ne-au durut polipii nici pe Ion Barbu, nici pe mine; noi luam, cînd alții făceau pipi în pat, doar polivitamine.

Apoi, la anii vîrstei tandre, le trăgeam clopote (de tuci!) unor dudui cam poliandre și ne feream de politrucii.

Eu, ca nedrucăr al lui Poli, nici el, fan-Jiul, - orice pol în plus, îl dam, ca toți matolii, pe-un litru-doi de monopol.

Martha Argerich îmi este dragă, fără să o fi cunoscut vreodată. I-am văzut surîsul prietenos cu ani în urmă, de aproape, în Elveția, la Festivalul de la Verbier. Un festival care anul acesta a putut fi urmărit integral pe Internet și la care a fost prezentă cu fidelitatea absolută față de prietenii ce o caracterizează. Altfel, Martha Argerich este ceea ce se numește îndeobște un personaj de cult. Și nu este rău, într-o lume în care, cum observa ea însăși, abia 4% din populație se interesează de muzica simfonică. „Sîntem într-o măsură asemenea unor dinozauri”, spunea ea ironic.

În același rar interviu, cu „Le Monde de la Musique”, Martha Argerich pune în cauză sistemul de învățămînt: „Indiscutabil, în conservatoare trebuie să se acorde o mai mare importanță improvisației decît aranjamentelor. Astăzi, pe de o parte, există persoane specializate în Studiile lui Chopin, pe care le cântă foarte bine și, pe de alta, oameni care compun muzică de film sau muzică de popularitate și care nu sînt muzicieni prea buni. Nu toată lumea are vocația să cînte toate studiile lui Chopin, dar mult mai mulți oameni ar trebui să aibă acces la o bună educație muzicală”.

Educația muzicală a Marthei Argerich, născută în 1941, a început în Argentina și s-a perfecționat în anii '50, în preajma lui Friedrich Gulda, la 16 ani obținînd premiul concursului internațional de la Geneva. Astăzi, la vîrsta la care dorește să-și transmită mai departe arta, Argerich cultivă în jurul ei un cerc de tineri elevi, nu neapărat numai pianiști, pe care i-a susținut lansîndu-le discurile de debut la EMI și cărora le oferă scena să se afirme în proiecte complexe. Probabil cel mai cunoscut în Europa este *Progetto Martha Argerich*, festivalul anual ce are loc la Lugano, în Elveția. Înregistrările Festivalului sînt difuzate live de radioul italian și elvețian, iar două seturi de discuri apar anual, începînd din 2002, sub eticheta EMI. Unul, cuprinzînd totalitatea înregistrărilor, este distribuit numai profesioniștilor și participanților la Festival, cel de-al doilea, cu extrasele considerate cele mai reprezentative, este comercializat public.

În interviul amintit, din 2002, ea își explică preferințele muzicale: „Există oameni, ca pianistul Ivo Pogorelich, care sînt suverani pe plan instrumental și discutabili pe plan muzical, care sca-

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

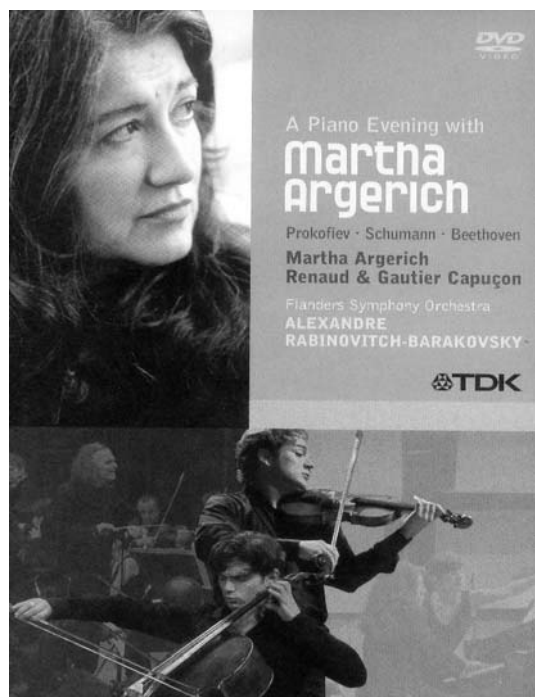

pă consensului, dar care mă interesează. Există și pianiști care degajă ceva cu totul unic pe plan artistic, fără să fie neapărat ortodocși în plan muzical. Pot fi sensibilă la ei. Desigur, ideal este un amestec al calităților. Poți fi muzical și îndrăzneț. Temperamentul, personalitatea puternică a unui artist sînt ceva aparte, dar orice personalitate puternică trebuie să aibă o manieră naturală și spontană de a simți muzica. ... Muzica clasică este o constrîngere. Trebuie să fii fidel textului și să-ți iubești compozitorul. Altfel, mai bine faci altceva sau compui”.

Supusă chestionarului lui Proust de către una din ficele sale, Martha Argerich răspunde că îi are drept compozitori preferați pe Chopin, Schumann, Beethoven și Prokofiev. Cu Chopin revenea în scenă, cîștigînd în 1965 concursul de la Varșovia, împreună cu premiul radioului polonez pentru cea mai bună interpretare a *Valsurilor* și *Mazurilor*. Discografia ei schumaniană este, probabil cea mai impresionantă și completă comparativ cu a altor compozitori. Pe Beethoven și Prokofiev îi cîntă pe alete, și surprinde, poate, că nu are în programe decît primele trei concerte beethoveniene și doar două dintre sonate. Nu același lucru se întîmplă cu

muzica de cameră beethoveniană, unde integrala sonatelor de vioară împreună cu Gidon Kremer sau cea a sonatelor de violoncel cu Misha Maisky sînt neapărat de ascultat.

O personalitate cu un psihic aparte, Martha Argerich nu a mai cîntat decît în mod cu totul excepțional într-un recital solo din 1978. Un motiv în plus ca vechile discuri, adesea piratate din concerte live, să-i fie tezaurizate de către fideli. În schimb, vorbește despre plăcerea de a face muzică de cameră, „foarte importantă. Îi încurajez pe toți muzicienii să o facă, fiindcă este magic să respiri împreună cu naturi atît de diferite”. Între cei cu care a cîntat, naturile diferite, sînt violoniștii Itzhak Perlman, Ruggiero Ricci, Yvry Gitlis, bunii ei prieteni, Kremer și Maisky sau, în duo, cu pianiștii Nelson Freire și Alexandre Rabinovich. În ultimii ani, preferințele s-au îndreptat spre mai tinerii frați violonistul Renaud și violoncelistul Gautier Capuçon sau spre pianista Lilya Zilberstein. Merită să vedeți ultimul ei concert pe DVD, apărut anul acesta la casa TDK, „O seară de pian cu Martha Argerich”, la festivalul internațional de La Roque d'Anthéron din 2005. Veți intra într-un întreg univers și, poate, o veți admira și iubi asemenea mie.

TEATRUL ODEON LA PARIS (II)

Cu blocul în sînge

Block Bach, spectacolul Teatrului Odeon, regizat de Alexandru Dabija, a fost prezentat la Casa UNESCO, pe 3 septembrie, la invitația Delegației Permanente a României pe lângă UNESCO, fiind integrat în seria de evenimente consacrate lui Constantin Brâncuși.

Mihaela Michailov

Block Bach e o arhivă cotidiană vie. Un aliaj de gesturi, atitudini, priviri, care urcă de la parterul mișcării brute la etajul divorțului de beton. Care apasă pe „butoanele” bicepsilor și ale săruturilor fugare. Fiecare amănunt aparent banal e săltat spre un sens doi. Nimic nu rămâne doar la/în bloc. Simbolizarea concretului se face fără artificii inutile, printr-o simplă trecere la etajul superior. Urcatul și coboritul în imaginarii scării se fac simultan. *Block Bach* te aruncă în atmosfera din fața blocului, în demența zgomotului violente, pentru ca, în secunda următoare, să-ți lipească urechea de Bach. Te smulge din stradă, din dicatura cenușului și te așază între cei patru pereți muzicalizați. Performarea spațiului din jurul blocului și retragerea în spatele unei ferestre se fac prin transformarea registrelor de mișcare. Corpul e liful cel mai mobil cu puțință. Din el țîșnesc figurile unse cu Bach ale street dancer-ului CRBL. Din el curg sincronizările perfecte dintre Monica Petrică și Răzvan Mazilu. Și tot din el coboară, cu

poșetuța de zi cu zi, o bătrnică înduioșătoare, care se învîrtește la un moment dat ca un titirez. Cu picioarele în aer, scrutează la final lumea de la călcăiele blocurilor. Atît de departe de beton, atît de aproape de cer, Coca Bloos aduce cu ea concretul dur/pur și visele suspendate.

O scară de bloc e o piață de desfacere umană. *Block Bach* devine un model de punere în pagină motrică a unor experiențe repetitive, blazante, ferice, aerisite. *Block Bach* are deschidere în stradă și închidere în apartamentul care lasă loc timpului scurt în care ești împreună cu celălalt.

E spectacolul unor tipologii umane înghesuite în spatele unor ferestre aprinse și stinse intermitent ca niște semnale de viață de la un punct încolo anesteziate.

Recunoști în *Block Bach* un pattern cotidian pe care îl poți umple cu propriile tale obișnuite, dorințe, așteptări.

Spectacolul de la Odeon iese în stradă

Segmentarea detaliată se omogenizează perfect, păstrînd structura de acțiuni pe diferite module stilistice inversate, intersectate, stratificate și complementare. Vecinătatea mișcărilor, mușchii lui CRBL prin care curge Bach și duetul senzual Monica Petrică – Răzvan Mazilu, plus oul decojit de Coca Bloos sînt particule de locuire într-un spațiu care își trăiește la comun intimitatea. *Block Bach* există, exact ca orice arhitectură urbană, pe niveluri suprapuse, pentru că tocmai structura arhitecturală e miza asamblării lui. Vizual, motric, structural, *Block Bach* e gîndit ca o construcție care se face sub ochii spectatorilor, ca și cum ai muta de la unu la doi, de la doi la trei și așa mai departe, mobile, oameni, dorințe. Conceptul acestui spectacol-blog e unul de performare în contexte individuale link-uite.

Orizonturile orizontal-verticale ale percepției blocului, relația fragil-angoasantă cu un spațiu urban care reciclează griul și somatizează sunetele în așa fel încît le simți de la temple în talpă, pînă cînd devin ritmul gîtuit și asurzitor al propriului tău corp te pun în fața unei mostre de antropologie urbană. Ghetozarea în cămăruțe uniforme – excelența dispoziția lor dinamică din proiecțiile lui Gontz –, produse în serie care tasează intimitatea și induc o apropiere conjuncturală, e trecută prin trup.

Corpul performerilor urcă exact ca o plantă agățătoare pe corpul-schelărie stradală. Bloc cu vedere spre bloc, flancat de blocuri, înghesuit, precar, sonorizat.

Cu blocul pe piele și muzica lui Bach în timpane, spectacolul de la Odeon iese în stradă.

Teatrul Odeon

Block Bach

Regia: Alexandru Dabija

Coregrafia: Răzvan Mazilu, Amir Kolben

Scenografia: Alexandru Dabija, Laura Paraschiv

Visuals: Casa Gontz

Muzică: J.S.Bach

Cu: Răzvan Mazilu, Monica Petrică, Coca Bloos, CRBL

FOTO: Eyraud Ufo Zahari

Centrul Național al Dansului
Oameni care mișcă lumea

restart 07
Data Operațiunii
27-30/09/07

Centrul Național al Dansului
B-dul Nicolae Bălcescu nr. 2
1706, București - sector 6
Lăptăria lui Enache, etajul 3 și 4
www.cnd.ro

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

**SUPLIMENTUL
DE CULTURĂ
SE ASCULTĂ PE:**

**www.supliment.
polirom.ro/
radio.aspx**

**O emisiune de
George Onofrei
și Anca Baraboi**

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”.
Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu
„Ziarul de Iași”. Suplimentul se distribuie
gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266,
tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/
214111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop,
Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici
(senior editor)

Redactor șef: George Onofrei

Redactor șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Marius Babias, Bobi și Bobo
(Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Ceseranu,
Mădălina Cocca, Daniel Cristea-Enache, Serban
Foartă, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin
Lăzărescu, Doris Mironescu, Ana-Maria Onisei,
Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza
Vasilu, Constantin Vică. **Carte:** Luminița
Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-
Alexandru Stănescu. **Muzică:** Victor Eskenaszy,

Dumitru Ungureanu, Răzvan Tuța.
Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michailov.
Arte vizuale: Matei Bejenaru.

Caricatură: Lucian Amariu (Jup).

Grafică: Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu.

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiruța

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

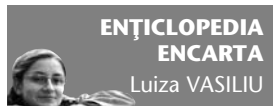
Distribuție / Abonamente: Mihai Sârbu, tel.
0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel.
0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Cata-
logul presei interne la poziția 2378. Pentru abo-
namente vă puteți adresa oricărui Agențiu Rodi-
pet din țară sau oricărui oficiu poștal. Citorii
din străinătate se pot abona la adresa:
export@rodipect.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru
3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei
(690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îl aparține autorului ». „Suplimentul de
cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

432 de 3 ori

Am văzut 432 deja de trei ori (la TIFF, la Anonimul și la cinematograful Victoria din Iași). Am avut, deci, timp să întorc filmul pe toate părțile (nu chiar pe toate, fiindcă nu-i cu puțință) și, mai ales, să acumulez încet-încet ce-a avut presa de zis despre asta. Dincolo de anecdotică de rigoare (la care au contribuit din plin Ministerul Educației din Franța și respectabilele fețe de la „Osservatore romano”), am putut citi niște cronici foarte bune, altele care povesteau filmul și mai adăugau câteva considerații despre „mizerabilism” (un cuvânt odios și inventat, care nu se potrivește deloc cu filmul lui Mungiu), altele în care Laura Vasilu era botezată nonșalant „Luiza” și altele – de fapt numai una – care mi-au provocat la fel de multă greutate ca un articol mai vechi despre *Moartea domnului Lăzărescu*. Jurnalistiții de la „România liberă”, ediția de Cluj, vădit șocați de calitatea proastă a filmului premiat la Cannes, s-au gândit să-l rezume astfel: „un film despre drama a două tinere uteciste dezumanizate, Găbița și Otilia, una gravidă, cealaltă nu, aflate în căutarea unui avort” și „cele două tinere se dedau la o partidă de sex cu doctorul-clandestin”. Evident, nimeni nu-i obligă pe jurnaliști să le și placă filmul, dar modul în care au învățat să-și exprime opiniile e inacceptabil, un amestec de condescendență și miștocăreală, plus nevoia de a înota, musai, împotriva curentului. Și, ca să nu vorbesc totuși în gol, îmi rezum și eu argumentele: 432 e un film esențial pentru că totul, de la decor pînă la jocul perfect al actorilor, e construit în termenii necesarului (nimic superfluu), pentru că rama nu înghite povestea, transformînd-o într-o natură moartă, ci o provoacă permanent, întreținînd suspansul, pentru că vorbește limpede despre relațiile mereu tensionate dintre ce e în jur și ce e în noi (chipul ostil al lumii de atunci le anulează unora voința, iar altora, paradoxal, le-o pune în mișcare, obligîndu-i să caute înăuntrul lor umanitatea, ca unică soluție a supra-viețuirii), pentru că, în fine, e un film care îi stîrnește pe cei care-l văd la măturisire, la poveștile de umilintă și remușcare pe care n-au îndrăznit să le spună nimănui. Un film care, prin puterea lui extraordinară, îi face pe oameni să vorbească despre ei.

Muzică de țară

De vreo doi ani, lîngă clădirea unde-mi fac serviciul s-a deschis o cîrciumă tipică tranziției: o gheretă pompos numită bar, cîteva mese din lemn sănătos, ca să țină la dîrvală, placaj în loc de pereți și-o prelată ca acoperiș. Frecventată de muncitori în trecere, este locul favorit al băieților de la țară care-și imaginează că venind aici sînt „la oraș”. Muzica dominantă este, la stația cu un singur difuzor, manea. Cînd pusă pe „sidi”, cînd ascultată la un post de radio-pirat.

Dumitru Ungureanu

Aria de acoperire e modestă, se poate deduce fixînd pe hartă domiciliul celor care dau dedicații. N-aș face apropieri stilistice, dar existența acestui radio trimite la celebre stații asemănătoare din Statele Unite, în anii '40, care difuzau blues, apoi rock, unități independente prin intermediul cărora lumea rurală afla noutățile și, mai ales, avea acces la muzica momentului.

Manea nu este genul de muzică la care trebuie strimbat din nas, cu aer elitist și plictisit. A venit pe aceste meleaguri de unde-o fi venit, dar, dacă (s)-a prins, înseamnă că răspunde(a) unei nevoi a sufletului oamenilor de pe-aici, indiferent de ce nație sînt ei. Mateiu I. Caragiale o pomenește într-un rondel, *Trîntorul*, acum o sută de ani. Nikos Kazantzakis o așază între cele alinătoare sufletului pașei din romanul *Hristos răstignit a doua oară*. Nu mai pomenește de Anton Pann, transcriptor de manele. A blama sunetul molatic & lasciv e o dovadă de incultură, spune Irina Nicolau acum cîțiva ani, cînd cu tărâbioul anti- sau pro-manele. Eu însumi am lansat formula „manea – bluesul săracului”, comînd în frumoasă tautologie de dragul unei expresivități tipice... manelist!

Ați observat cum se dansează manea? Se face în grup, dar fiecare dansator

participă individual. Se unduiește, se învîrtește, bate din palme, joacă buricul, leagăna șoldurile, geme, gungurește, fluieră sau zbiară – singur! Este o autarhie de cea mai autentică speță (vă rog să revedeți definiția cuvîntului, dacă mă suspecți de exagerare). Opus manelei, jocul românesc (limitiez aria doar la noi) presupune colaborare, coordonare, chiar subordonare în horele conduse de un vătăf. În jocul românesc nu poți să faci cum vrei și ce vrei, dacă vrei să te menții „în rîndul lumii”, (ne)metaforic vorbind. Jocul de perechi, jocul de doi, este chiar un fel de întrupare a ființării „întru” de care vorbea filosoful. Are ceva din noblețea, eleganța, aura și respectul celor regale. Aici perechea este valoarea, ea se relevă ca rezultatul a demersului comun, a unei împreunări ce transgresează imediată senzualității, explodînd în erotism fără sexualitate fățișă. Spusele mele deștepte se aplică foarte bine și tango-ului argentinian. Un cuplu dansînd tango este la fel de excitant ca și unul care face sex de-a dreptul!

Manea exprimă individualism și este voyeurism. Fiecare dansator de manea poate fi obiectul de plăcere al privirii celuilalt. Cu deosebire femeia se află în această postură, de unde bănuiala că manea extinde, în fond, o atitudine macho. Manea are lubrificarea – de multe ori mimată – a curvei plătite,

cumpărate sau doar folosite ca sclavă. Hetaira, de lungă tradiție orientală, poate fi expertă în arta sexului, dar va fi totdeauna nedreptățită, discriminată, nefericită. Sentimentul nefericirii e substanță suficient de nutritivă să nască o artă consistentă. Am vorbit cîndva despre blues. Nici muzica populară din sud-estul european nu-i departe, prin aclamatele doine. Înrudirea acestora cu

manea e o temă pentru muzicologi. Poate că orientali știu mai multe despre natura umană, de vreme ce muzica lentă predomină în spațiul asiatic. Succesul recent al manelei în mentalul public românesc este dovada structurii reale a celor care prin asta se definesc. Mi-mează europenește, dar sînt orientali.

Bun, și care-i legătura cu rockul? Luați o vîtcă, revin...

Bunul-simț și prostul gust

Bunul-simț românesc te îndeamnă ca la pomul lăudat să nu te duci cu sacul. M-am dus la premiera filmului lui Cristian Mungiu, *4 luni, 3 săptămîni și două zile*, relaxat, fără să mă gîndesc la marele premiu cîștigat la Cannes, convins fiind că – după ce-am văzut cam toate celelalte filme ale regizorului – n-am cum să nu asist la un film bun. A fost mai mult de atît, un film de excepție, care a cîștigat un Palme d'Or într-un mod tot atît de firesc pe cît e și maniera în care Mungiu își spune „povestea”. Filmul nu e „despre avort”, nu are tezisme, nu face mo-

rală civică. Nu critică o stare de fapt, ci doar o expune pînă în cele mai mici detalii, lăsîndu-te să-ți tragi singur concluziile sau să-ți formulezi nedumeririle. Un sac plin de concluzii sau nedumeriri.

De un prost gust, perfect românesc, mi se pare să cauți – cum am citit în presă sau în nenumărate comentarii de pe net – o posibilă aliniere a astrelor prin care să justifici „norocul” ce i-a adus un Palme d'Or lui Mungiu, să crezi că mai degrabă și-a bagat coada vreo cometă în succesul lui decît că premiul a venit ca rezultatul firesc al valorii.

Nu-i rău să existe discuțiile de chibîț despre cum ar fi trebuit să arate filmul lui Mungiu ca să-i pară perfect fiecăruia dintre noi. Rău e să crezi că tu ai fi putut să-l realizezi mai bine decît regizorul. E stupid să stai și să-i cauți nod în papură, să te întrebăm hamletian dacă avea sens sau nu să insiști cu un cadru pe un făt avortat, dacă 4,3,2 a meritat sau nu premiul de la Cannes.

Unele dintre „hibele grave” care i-au fost descoperite filmului dovedesc doar un soi de naivitate a receptorului, nicidecum scăpări ale scenaristului-regizor.

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

Ce s-a întîmplat cu cuțitul pe care Otilia l-a furat din geanta lui Bebe? Ce rost avea să-și uite Bebe buletinul la recepție? De ce toate acele nepotriviri cu felul în care credeam noi că o să continue, melodramatic, filmul? („Să vezi ce-i face Otilia lui Bebe cu cuțitul! Să vezi ce-l prinde poliția pe Bebe!”) Simplu, ca să-ți ofere un final imprezvizibil, trimițîndu-te către piste false, pentru a întreține tensiunea de thriller metafizic.

Actrița Anamaria Marinca susține senzațional un

întreg film, numai prin expresivitatea feței, de o forță pe care am comparat-o – involuntar, chiar în timpul vizionării – cu cea a Giuliettei Masina în *La strada* lui Fellini. Rolul – unul mare, indiscutabil – îi aparține. Mulți însă par să ignore că personajul feminin – unul dintre cele mai complexe din cultura noastră – e creația lui Cristian Mungiu.

Mergeți liniștiți, fără prejudecăți inutile și așteptări închipuite, la film. Veți vedea o poveste care o să vă neliniștească.

ISSN 1584-8272

